

Vpl. Pyhäjärvi

Maanantai 19.10.2020

Pyhäjärveläisyyden vaali - Karjalan puolustaja

N:o 10 • 65. vuosikerta

Irtonumero 3 €

Siun ja miun Viipurin läänin Pyhäjärvi Aikamatka Sastamalan seudun museossa 2.10.2020 – 31.8.2021

□ **Kirsti Naskali**
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön
asiamies

Siun ja miun Viipurin läänin Pyhäjärvi-näyttelyn avajaisia vietettiin perjantaina 2.10.2020 Sastamalan Pukstaavin salissa koronarajoitusten vuoksi vain pienen kutsuvierasjoukon kesken, mutta museon facebook-sivujen kautta tapahtumaan pääsivät osalliseksi muutkin. Yleisölle näyttely avautui seuraavana päivänä.

Avajaisissa tervetuloitoviuksen esitti Sastamalan seudun museon johtaja **Marja Hänninen-Tolvi** ja tilaisuuden avasi Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön ja Vammalan Karjalaseuran puheenjohtaja **Pertti Hakanen**. Sastamalan kaupungin tervehdyksen esitti kulttuuripalvelupäällikkö **Päivi Mäki-Kerttula** ja näyttelyn kokoamisesta kertoi Sastamalan seudun museon amanuessi **Emma Kurki**.

Puheenvuorojen välillä lauluyhtye Pisara esitti kauniita Karjalasta kertovia lauluja ja näyttelyn suunnitteluryhmään kuulunut **Seija Hirvikoski** Vammalan Karjalaseurasta lausui Pyhäjärven

Aikamatkalle Siun ja miun Viipurin läänin Pyhäjärvelle astutaan upeasta portista.

Noitermaan kylästä kotoisin olleen **Hilja Matikaisen** runon "Muistojen juuret". Yhteislauluna laulettiin Karjalaisten laulu.

Pertti Hakanen kertoi puheenvuorossaan, että näyttelyn rakentaminen lähti liikkeelle vuosi sitten, viime vuoden syksyllä, kun museonjohtaja

Marja Hänninen-Tolvi otti häneen yhteyttä ja ehdotti yhteistyön käynnistämistä. Keskusteluissa tuli esiin, että yhteistyö voisi sisältää mm. Viipurin läänin Pyhäjärven ottamista museon vuoden 2020 kyläkumppaniksi ja näyttelyn toteuttamista museolla olevasta, vuodesta 1959

lähtien karttuneesta Vpl. Pyhäjärvi-kokoelmasta, mutta että museo tarvitsee asiaan tukea ja kysyi, olisivatko Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö ja Vammalan Karjalaseura kiinnostuneita yhteistyöstä asian tiimoilta. Sekä säätiö että seura tarttuivat innolla mahdollisuuteen.

Näyttelyn rakentamisen edellytyksenä oli Stormin koululle varastoituna olevan Vpl. Pyhäjärvi-kokoelman läpikäynti ja luettelointi. Tähän työhön museo tarvitsi ammattitaitoisia lisäresursseja, ja säätiön tuella museo saattoi palkata keväällä kolmeksi kuukaudeksi projektityöntekijä **Jussi Lahtisen** luetteloimaan ja digitoimaan kokoelmaa.

Museoyhteistyötä ja sen mukana näyttelyä suunnittelemaan perustettiin alkuvuonna 2020 työryhmä, johon tuli edustajia Sastamalan seudun museosta, Vammalan Karjalaseurasta ja Vpl. Pyhäjärvi-Säätiöstä. Yhteys- ja vastuuhenkilönä oli Sastamalan seudun museosta amanuessi Emma Kurki.

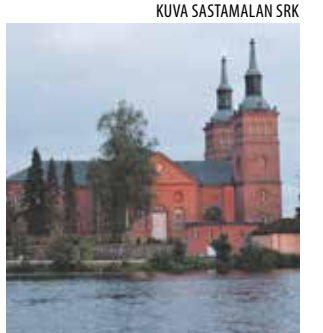
Kevään aikana työryhmä mietti mm. näyttelyn tavoitetta, kohderyhmiä, näkökulmaa, esitystapaa ja teemoja. Päätettiin myös näyttelyn nimestä. Kesällä suunnitelmat alkoivat konkretisoitua, kun valittiin kuvia ja keskusteltiin teksteistä. Loppukesästä museon ammattitaitoinen henkilökunta toteutti ja rakensi näyttelyn.

➤➤➤

Käsikirjoitus ja toteutus
Sastamalan seudun museo

Näyttelytyöryhmä
Pertti Hakanen
Mauri Hauhia
Seija Hirvikoski
Oiva Kaasalainen
Tarja Kopalainen
Esa Mäkinen
Kirsti Naskali
Markku Pärssinen
Marjo Tahvanainen
Eija Vuorijärvi

Kiitokset
Jussi Lahtinen
Edvin Naskali
Esko Pulakka
Vammalan Karjalaseura
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö

Karjalaisen kansan messu 1.11.2020 Tyrvään kirkossa

Pyhäinpäivän jälkeisenä sunnuntaina 1.11.2020 klo 10 on Sastamalassa Tyrvään kirkossa (osoite: Kirkkokatu 1, Sastamala) Sastamalan seurakunnan ja Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön yhteistyössä järjestämä Karjalaisen kansan messu. Messun kolehti kannetaan Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hengellisen työn hyväksi.

Messun jälkeen on juhlahetki sekä mahdollisuus ruokailuun, kahvitteluun ja haasteluun Vammalan seurakuntatalolla (osoite: Asemakatu 6, Sastamala) sekä tutustumiseen "Siun ja miun Viipurin läänin Pyhäjärvi" näyttelyyn Sastamalan seudun museon Tornihuvilassa (osoite: Marttilankatu 12, Sastamala). Ruokailun hinta on 10 €/henkilö (sis. keittolounaan, kahvin ja museokäynnin).

Tervetuloa!

HUOM. Kasvomaskin käyttöä suositellaan. Messun jälkeinen tilaisuus seurakuntatalolla järjestetään, jos koronatilanne ja viranomaisohjeet sallivat. Mahdollisesta peruutuksesta tiedotetaan Sastamalan seurakunnan ja Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön verkkosivuilla. Tarkista tilanne vielä ennen tilaisuuksia!

Evakkomatkoihin liittyviä esineitä kertomassa sota-ajasta.

Evakkoesineen tarina

Ainutlaatuinen asemasodan aikainen puhdetyö.

Pääkirjoitus

Punaiset lehdet...

vaahterasta maahan leijaa. Suvi on mennyt - kyllä, ja kaunis kirkas syksy on tullut. Iloni ei raukene, sillä pidän syksystä, väreistä, kuulaista ilmoista, metsän antimista, kouluvuoden alusta.

Tea Itkonen

Toinen korona-aalto on nyt totta. Nyt tiedämme enemmän epidemiadiagnoosien yleistymisestä kuin keväällä, jolloin testaaminen oli vähäistä. Muistetaan kevään ohjeet ja noudatetaan niitä. Maskista puhutaan paljon. Perheeni omaksui sen jo maaliskuussa, koska nuorisomme asuu pääkaupungissa ja he halusivat suojella vanhempiaan, mutta kuitenkin tavata. Monta hyvää asiaa on tullut kotona ja itsekseen tehtyä, kun riennot ovat olleet seis. Pidetään huolta toisistamme ja itsestämme, tämä hankala aika menee vielä ohi.

Karjalaisena kaipaen kovasti tapaamisia. Lehtityöni on myös tavallisesti jonkin verran liikkuvaa luonteeltaan ja siihen kuuluvat kohtaamiset. Kaikki haastattelut on kevästä alkaen tehty verkon avulla – kiitos siitä, että näinkin on onnistuttu kohtaamaan ja synnyttämään juttuja.

Ihailen olen seurannut Sastamalan seudun museon ja säätiön näyttelyhankkeen etenemistä. Kiitollinen olen siitä, että pala Karjalaa pääsee näin näyttävästi esille ja että kokoelma on näin hyvin hoidettu. Iloitsen siitä, että näyttely on avoinna vielä ensi kesänäkin, sillä näin mahdollisimman moni ehtii sen nähdä. Museoesineet tulevat olemaan esillä myös lehdessämme tulevissa numeroissa, mutta näyttely on paljon enemmän!

Tässä lehdessä on kerrottu Karjalan Liiton juhluvuoden tapahtumista, upeasta konsertista, joka tuli Tampereelle ja soi myös Helsingissä Karjalatalolla, Heinolassa avatusta liiton taidekokoelmia esittelevästä näyttelystä sekä Eija Vilppaan ohjaamasta näytelmästä. Musiikki, taide ja kirjat ovat tallennettua karjalaisuutta, josta voimme nauttia päivittäin. Oletko sinä lukenut jonkin kiinnostavan Karjalaan liittyvän kirjan, josta haluaisit kertoa lehdessä? Kokoan joulukuun lehteen kirjavinkkejä.

Pyydän myös kahvipöydän muistoja: onko sinulla säilynyt pannu, mylly tai kahvipöydän liina Pyhäjärveltä? Mitä isovanhempien kahvipöydässä tarjottiin? Mikä on paras kohvittelumuistosi? Muistatko sota-ajan korvikkeita? Mikä on paras joulun ajan kahvipöydän perintöreseptisi? Miltä tuntui ensimmäinen joulu uudessa omassa kodissa? Millaisia olivat joulukoristeet Pyhäjärven kodissa?

Kaunista syksyä Siulle!

Ystävällisesti palveluksessasi, Tea

Oikaisu 9/2020

Syyskuun lehteen 9/2020 oli päässyt livahtamaan harmillinen virhe. Kuulimme uudesta ortodoksisesta kirkosta, joka vihittiin syksyllä käyttöön Sortanlahdessa. Lehtiuutisen kirjoittaja oli Heikki Jääskeläinen, vaikka sivulle olikin toisin painettu. Kiitos Heikille kirjoituksesta ja pahoittelut taittajan virheestä!

»»» sivulta 1

Valmis näyttely herätti ihastusta

Avajaistilaisuuden jälkeen päästiin katsomaan ensi kertaa valmista näyttelyä museon Tornihuvilaan. Se oli jännittävää meille näyttelyn valmisteluryhmään kuuluneillekin. Osa meistä oli ollut talkoissa apuna kuljettamassa näyttelyesineitä varastosta museolle tai kiinnittämässä vitriineitä paikalleen, mutta valmista kokonaisuutta emme olleet vielä nähneet. Oli ilo nähdä hienosti suunniteltu ja toteutettu näyttely, iloinen puheensorina täytti näyttelytilat.

Näyttelyyn sukelletaan sisään linnunlaulun säestyksellä keväistä valoa ja vehreyttä hehkuvan pyhäjärveläismaiseman läpi. Tornihuvilan näyttelytiloihin on koottu erilaisia kokonaisuuksia, jotka vaihtuvat siirryttäessä tilasta toiseen. Esillä on esineitä museon Vpl. Pyhäjärvi-kokoelmasta ja

Lauluyhtye Pisarassa lauloivat Arto Rantanen, Jari Mattila, Susanna Rantanen, Piia Vuori ja Anu Mattila.

täydennyksenä on joitakin lainaesineitä. Infotaulujen ja kuvien avulla Pyhäjärvi avautuu kävijälle. Näyttelyssä voi katsella ja kuunnella ja eläytyä Pyhäjärven ja pyhäjärveläisten historiaan ja elämään. Joitakin Pyhäjärvellä vaikuttaneita

henkilöitä esitellään erikseen otsikon "Tiiet sie kuka mie uon" alla.

Näyttelyn viimeisessä huoneessa pyörii filmi "Vanhoja karjalaisia työpoja", jonka Alakylän Pyrintö Nuorisoseuran perinnetoimikunta on julkaissut

vuonna 2009. Filmin on ohjannut Kiikassa asunut Lyyli Pärssinen ja kuvaukset on tehnyt Oiva Kaasalainen vuosina 1975–1976. Ainakin näyttelyn avajaisvieraisissa filmi herätti paljon mielenkiintoa ja keskustelua syntyi.

Pertti Hakanen avasi säätiön edustajana näyttelyn.

Muistojen juuret

Juuret on siellä minne ne juurtuivat kerran lapsuuskunnalle löytäiskö koskaan verran kesä on siellä miss' käki niin kauan kukkui ja satakielen lauluun hiljaiset puistikot nukkui.

Siellähän järvemme vieläkin loiskien laulaa laajana Laatokka vyöryen rantoja kaulaa pihapihlaja tuolla jo valkeat kukkansa kantaa kuunnellen kuisketta kulkijan joka käy maailman rantaa.

Sydän on siellä miss' rakkaamme tallaavat maata muistojen kumpuja unhoittaa emme saata siunaus sinne ja ehjänä sydän tänne porteilla kalmiston punnitaan elämämme.

–Hilja Matikainen

Seija Hirvikoski lausui runon Muistojen juuret.

Tartu tarjoukseen

– tilaa perinnelehti vuoden 2021 alusta itsellesi tai läheiselle lahjaksi!

Uusi tilaaja saa loppuvuoden numerot kaupanpäällisenä.

vpl. Pyhäjärvi

www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

facebook.com/
Vpl-Pyhäjärvi-lehti

Julkaisija:
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö sr

Päätoimittaja:
Tea Itkonen
Vaskenvalajankatu 33
06100 Porvoo
puh. 040 557 4223
toimitus@vplpyhajarvi.fi

Toimituksella on oikeus lyhentää ja muokata lehteen lähetettyä aineistoa.

Toimitusneuvosto:
Pertti Hakanen
Mauri Hauhia
Tea Itkonen
Tarja Kopalainen
Kirsti Naskali
Esko Pulakka
Markku Pärssinen

Seuraava numero ilmestyy marraskuussa. Aineisto toimitukseen viimeistään 31.10.

Tilauhinta:
Vuosikerta 35 €
kesto- ja vuositilaus
koti- ja ulkomaille
irtonumero 3 €

Ilmoitushinnat:
Kuolinilmoitukset
0,70 € / ppm
Muut ilmoitukset
0,80 € / ppm
pienin ilmoitus 20 € / ppm
Hintoihin lisätään alv 24 %

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön
asiamies Kirsti Naskali
Miharintie 312, 37200 Siuro
puh. 040 719 2692 tai
saatio@vplpyhajarvi.fi

Sivunvalmistus:
Artea, Porvoo
Painopaikka:
Botnia-Print Oy, Kokkola

Näyttelyn nostattamia ajatuksia ja tunteita

Näyttelyn avajaisissa loka-kuun toisena päivänä Vpl. Pyhäjärvi-säätiön puheenjohtaja **Pertti Hakanen** kertoi näyttelyn avauspuheessaan heti tuoreeltaan, että näyttelyn ensimmäinen katselmus aiemmin aamulla yhdessä lehdistön kanssa aiheutti hänessä valtavan tunnekuohun. Hän koki näyttelyssä karjalaisen identiteettinsä vahvasti juuri näyttelyyn sisällän astuessaan.

–Toivon mahdollisimman monen pyhäjärveläis- ja karjalaisjuurisen voivan kokea tuon tunteen tässä näyttelyssä kulkiessaan. Näyttely vastaa hyvin myös Karjalan Liiton tulevan vuoden teemaan Karjalainen identiteetti, painotti Hakanen, joka on myös liiton toiminnanjohtaja.

Monipuolinen ja puhutteleva

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallintoneuvoston puheenjohtaja **Esko Pulakka** kertoi, että näyttely on ammattitaidolla rakennettu, monipuolinen ja puhutteleva ja että se teki syvän vaikutuksen, vaikka vain osa Pyhäjärvi-kokoelman esineistä on esillä.

–Olen helpottunut ja kiitollinen siitä, että Vpl.

Pyhäjärvi-kokoelman esineet, joista jossain vaiheessa oltiin vähän huolissaankin, on nyt saatu luetteloitua ja ne ovat museon henkilökunnan hyvässä hoidossa.

Säätiön hallintoneuvoston varapuheenjohtaja **Markku Pärssistä** ilahduttaa, että rajalliseen näyttelytilaan on saatu monipuolinen ja hieno kokonaisuus esille ja katsottavaksi.

–Tämä näyttely on kuin matka Pyhäjärvelle, erityisesti nyt, kun sinne ei voi koronaepidemian vuoksi mennä käymään paikan päälle.

Kaiho Karjalaan

Säätiön hallituksen puheenjohtaja **Pertti Hakanen** sanoi olevansa iloinen, että näyttely, josta on puhuttu ja haaveiltu jo vuosia, on nyt saatu kootua ja valmiiksi ja että Pyhäjärvi-kokoelman tultua luetteloiduksi kokoelman kuvia, esineitä ja muuta materiaalia voidaan hyödyntää jatkossa muutenkin eri tavoin.

–Kaihon Karjalaan näyttely minussa herätti.

Kirsti Naskali kertoi, että on ollut ilo seurata museon henkilökunnan ammatitaitoa ja idearikkautta

näyttelyn luomisessa ja pystytyksessä.

–Suunnitelmat ja aikataulut ovat pitäneet ja yhteistyö näyttelytoimikunnassa on toiminut hyvin kaikkien osapuolten kesken. Erityiskiitos ammuenssi **Emma Kurjelle**, joka piti kokonaisuuden hyvin hallussa.

–Näyttelyesineistä minua erityisesti puhuttelee Pyhäjärven vanha kirkonkello, ns. pieni kirkonkello. Se on vanhin Karjalasta säilynyt kirkonkello, valettu Tukholmassa vuonna 1634 eli samoihin aikoihin, kun Vpl. Pyhäjärven luterilainen seurakunta perustettiin. Katson kunnioituksella kelloa, joka jo lähes 400 vuotta on seurannut pyhäjärveläisiä ilossa ja surussa. 1970-luvun alkupuolelle asti tätä kelloa soitettiin Vpl. Pyhäjärvi-juhlien yhteydessä, kun kansaa kutsuttiin jumalanpalvelukseen. Näyttelyssä voi kuulla kellon kumahuuden äänitettynä.

–Mielenkiintoinen on myös Pyhäjärven kahakasta vuonna 1917 kertova kuparilaatta, jonka sotapoliisi irrotti asemalla olleesta muistokivestä juuri ennen suomalaisten poistumista Pyhäjärveltä talvisodan aselevon jälkeen. Sitä

Näyttelyssä voit tutustua Pyhäjärven perinteisiin myös videotallenteilta. Katseluvuorossa vasemmalta Esa Mäkinen, Tuula ja Oiva Kaasalainen, Markku Pärssinen, Edwin Naskali ja Mauri Hauhia.

täytyy käydä katsomassa näyttelyssä tarkemmin uudemman kerran.

Näyttelyn oheistapahtumia

Näyttely on suunnattu pyhäjärveläisille ja heidän jälkeläisilleen, mutta myös heille, joilla ei ole mitään siteitä Pyhäjärvelle. Vpl. Pyhäjärvi-lehdessä näyttelyn antia tullaan käymään

läpi tulevina kuukausina, mutta parhaan käsityksen saa vieraillemalla näyttelyssä paikan päällä. Näyttely on auki ensi vuoden elokuun loppuun asti.

Sunnuntaina 1.11.2020 näyttely on poikkeuksellisesti auki, vaikka onkin pyhäpäivä. Silloin Tyrvään kirkossa pidettävän Karjalaisen kansan messun tai seurakuntatalolla olevan kahvitilaisuuden jälkeen

on mahdollisuus tutustua museolla näyttelyyn.

Näyttelyyn liittyy myös oheistapahtumia museolla, kuten Mantan kahvit maanantaina 26.10.2020 ja tilaisuus ”Pyhäjärvi-kokoelman kätköistä” torstaina 5.11.2020. Tarkemmat tiedot lehden viimeisellä sivulla Tapatumia-palstalla.

Haasteellisinta näyttelyn rakentamisessa oli pienen ja painavan kirkonkellon ripustaminen

Näyttely on suunnittelun ja aineiston valinnan lisäksi rakentamista. Sastamalan seudun museon ammuenssi **Emma Kurki** on jo ehtinyt rakentaa useamman näyttelyn. Avajaisissa hän kertoi, ettei ole aiemmin näyttelyä rakentaessa liikuttanut yhtä paljon. Kysykäämme häneltä, millä tavalla Miun ja siun Viipurin lääni Pyhäjärvi -näyttely oli erilainen kuin aiemmat näyttelyt. Näin Emma vastasi:

1 Tämän näyttelyn teko oli monella tapaa erilaista verrattuna edellisiin näyttelyprojekteihini. Näyttelytyöryhmän asiantuntemus, apu ja tuki eri näyttelytyön vaiheissa oli ainutlaatuista. Minulla suunnittelijana oli vahva tunne siitä, että näyttelyä tehtiin yhdessä ja yhteisin tavoittein. Lisäksi vastavalmistuneen kokoelmakartoituksen ansiosta Pyhäjärvi-kokoelmasta oli helppoa ammentaa tietoja ja aineistoja näyttelyyn. Valitettavasti aina näyttelyä tehtäessä tilanne ei ole tällainen, vaan aikaa kuluu enemmän mahdollisen näyttelyaineiston läpikäyntiin.

2 Hankalinta näyttelyprosessissa oli ottaa lyhyessä ajassa haltuun kokonaisen pitäjän historia. Mikä kokonaisuudessa on tärkeintä? Mitä aiheita on mahdollista jät-

tää vähemmälle käsittelylle? Enhän sivuuta jotain todella arvokasta? Voinko luottaa löytämäni tietoon? Mielelläni pyörimonia kysymyksiä, joiden ratkaisuihin ohjasivat yhdessä työryhmän kanssa tehdyt linjaukset näyttelyn teemoista, aikarajauksesta ja tavoitteista.

3 Vaikeinta näyttelyrakennuksessa oli pienen, mutta painavan, kirkonkellon kanssa toimiminen. Halusin lähes 400-vuotiaan kellon esille mahdollisimman arvokkaasti ja turvallisesti. Kaiken nostelun, odottelun, siirtelyn, suunnittelun, mittaamisen, punnitsemisen ja ruuvaamisen jälkeen olen lopputulokseen tyytyväinen.

4 Jännittäväntä näyttelyn suunnittelussa ja rakentamisessa on hetki, jolloin näyttely valmistuu. Monen kuukauden intensiivinen työ kiteytyy usein avajaisia edeltävään iltaan. Esineet, kuvat ja tekstit ovat jo paikoillaan. Viimeisenä siivoamme työkalut pois ja säädämme valaistuksen. Näyttelyn äänimaailma, valot, varjot ja värisävyt sulautuvat toisiinsa ehjäksi kokonaisuudeksi.

Kiitos Emma panoksesta upean näyttelykokonaisuuden luoja- na, yhteistyö oli hieno kokemus kaikille siihen osallituneille.

KUVAT KIRSTI NASKALI

Yrityksen ytimessä osaaminen ja arvot

□ Tea Itkonen

Vuoden 2019 artesaaniksi valittu **Jenni Vanhanen** luo uudenlaista liiketoimintaa yhdistämällä tietotekniikan ja perinteisen käsityötekniikan.

Hänen koneellaan mallintuu valo- tai muita kuvia ryijyksi ja sen valmistusohjeeksi. Sujuva kielitaito ja esiintyminen sekä hyvät tekniset taidot ovat vahvuuksia, joilla Vanhanen toteuttaa liiketoimintaansa erilaisten videotuotantojen ja reaaliaikaisten lähetysten avulla kansainvälisellä arenalla sosiaalisessa mediassa.

Jenni Vanhanen on luonut itselleen yrityksen, jossa hän voi hyödyntää monenlaista osaamistaan ja luoda välillisesti ympäristöön viihtymistä ja mallien tekijöille mielihyvää kädentöiden kautta. Ajatus yrittämisestä syntyi vuoden 2016 tienoilla, kun hän oli vanhempainlomalla silloisesta päivätyöstään konepajayrityksen IT-osastolta.

–Perustin yrityksen tietämättä, mitä se alkaa tehdä. Olin samalla artesaaniopinnoissa ja ajattelin, että yritys voisi toimia myös kädentaitoalalla. Useampi asia johti toiseen ja yhdessä yrityskehittäjän kanssa lähdin muokkaamaan liikeideaa, muistelee Jenni.

–Halusin ehdottomasti yritykseni seuraavan omia arvojani, jotta voisin tehdä töitä, joilla on minulle itselleni merkitystä. Arvoina ovat tasavertaisuus,

Tekstiilitaikuri Jenni Vanhanen muuntaa unelmasi kuvan tai tärkeän valokuvasi ryijyn työohjeeksi.

ekologisuus, kotimaisuus ja perinteet. Kaikki tämä uudella ja modernilla tvistillä.

Kansainvälisyys heti tähtäimessä

IT-uraansa Jenni Vanhanen teki kansainvälisessä konsernissa myös ulkomailla asuen, joten hänelle oli heti selvää, että yrityksen toiminta tulee olemaan kansainvälistä.

–Haluan saada suomalaista kansanperinnettä ja kädentaitoja levitettyä myös muualle maailmaan, vaihtoehtona digitaaliseen viihteen, joka sitoo ja koukuttaa meitä jokaista.

Perinnetaidot ja perinnet materiaalit tekevät tekemisestä eettistä ja ekologista.

–Vaikka olen vielä alkutaipaleella, minulla on jo kansainvälisiä asiakkaita ja Suomessakin kiinnostus perinnekäsityöihin on selvästi nousussa. Lisäksi esimerkiksi suomalainen villa on nostanut viime aikoina suosiotaan valtavasti.

Täysipäiväisenä yrittäjänä Vanhanen tosiaankin aloitti toukokuun alussa, joten vasta nyt hän on päässyt keskittymään todenteolla liiketoimintaan. Vuosi on kuitenkin hyvin erilainen kuin yrittäjä alkuvuonna suunnitteli.

–Kaikki kurssini ja tapahtumat peruuntuivat, kuten tietenkin kaikilla muillakin "esiintyvillä taiteilijoilla". Suunnitelmissa oli Italia ja lisäksi kolme viikkoa Arabiemiirikunnissa ryijyperinnettä esittelemässä. Nämäkin hankkeet liittyvät kansainvälistymiseen ja sen edistämiseen. Kumpikin mahdollisuus on tullut sattumalta vastaan ja olen päässyt onnekaasti järjestämään näitä tilaisuuksia. Katsotaan jatkossa, miten asiat ja matkustaminen kehittyvät, vieläkö jotain tällaista päästään järjestämään.

–Italia sinänsä on minulle rakas maa, koska olen asunut 90-luvun puolivälissä Garda-järvellä ja nautin italialaisesta kulttuurista, kielestä ja ruoasta. Olen käynyt eri puolilla Italiaa ja se on yksi lempimaistani. Nyt olen kuitenkin muuttanut toimintamallin siten, että esittelen suomalaista perinnettä Suomessa suomalaisille ja tulevaisuudessa myös ulkomaisille matkailijoille esimerkiksi ryijypajojen merkeissä.

Nyt toiminta painottuu verkkoon

Kansainvälistyminen onnistuu myös verkon välityksellä ja Jenni uskookin, että jatkossa hän tulee pitämään erilaisia verkkokursseja ja -luentoja.

–Nyt toteutan näitä jo Suomessa ja suosio on ollut yllättävää. Ymmärrän hyvin, että esimerkiksi maaseudulla ei ole aina samanlaisia mahdollisuuksia osallistua kursseille kuin tiheämmin asutuissa kaupungeissa. Silloin verkossa toteutettu kurssi voi olla erinomainen vaihtoehto oppia uusia asioita. Toimintakurssia varten asiakkaalle materiaalit ja asiakas osallistuu verkkokurssille ja oppii uuden taidon.

–Aktivoituminen myös sosiaalisessa mediassa ja olen tehnyt erilaisia pilotteja, joista olen saanut paljon asiakaspalautetta ja ohjeistusta siitä, mihin suuntaan olisi hyvä liikkua. Olen osallistunut paljon erilaisiin koulutuksiin ja seminaareihin ja pystyn jonkin verran keskittymään yrityksen perusasioiden kehittämiseen. Silti tuntuu, että aika loppuu kesken.

Yrittäjä on myös perheen äiti

Jenni tekee nyt nelipäiväistä työviikkoa, joka on ollut hänen toiveensa nyt kun lapset ovat pieniä.

–Yritän pitää yhden ylimääräisen vapaapäivän viikottain, jotta voin olla lasteni kanssa. Joskus se kuitenkin tarkoittaa sitä, että teen iltaisin tai öisin myös töitä. Välillä mietin myös, olisiko minulla mahdollisuutta hankkia apua väliaikaisesti yritykseen,

mutta vielä en ole kesätyöntekijöiden lisäksi uskaltanut ottaa seuraavaa askelta.

Käsitöitä yrittäjä tekee itse varsin vähän, sillä työ painottuu suunnitteluun. Toki hän tekee kokeiluja ja testejä, mutta työt jäävät tyypillisesti kesken sen jälkeen, kun malli ja toteutus ovat ohjeen asteella.

–Tavoitteeni ei olekaan tehdä tuotteita vaan palveluja. Ryijysuunnittelu ja opettaminen on yritystoimintani ytimessä. Sillä tavalla 2020 on vain siirtänyt tekemistä kasvokkain tekemisestä verkkotekemisiksi. Jotta näkisin ideani valmiina tuotteena, tarvitsisin siihen toiset kädet avukseni jatkamaan työn valmiiksi tuotteeksi.

Kaikki alkaa verkkokaupasta

Vanhasen yrityksellä Iltamaalla on jo verkkokauppa, jota jatkossa kehitetään kansainvälisempään suuntaan.

–Nyt ostaminen ja toimittaminen vaatii paljon resursseja, mutta verkkokaupan kautta myyn esimerkiksi kaikki kurssit ja se helpottaa sekä osallistujien hallintaa että laskutusta valtavasti.

Seuraavana suunnitelmassa on tuoda ryijysuunnittelua paremmin asiakkaiden saataville verkkoon.

–Tällä hetkellä ryijysuunnittelu toteutetaan sopimalla suunnitteluaikaa kanssani ja teemme alustavan suunnittelutyön asiakkaan kanssa verkon välityksellä ja sen jälkeen suunnittelun loput itsenäisesti ja asiakkaalle toimitetaan lopuksi materiaalipaketti ja ohjeet.

–Ryijymalli on siis tehty asiakkaan valitsemasta kuvasta ja siinä koossa ja värityksessä, jossa asiakas on ryijyn halunnut. Tämä on ollut hyvin haluttu palvelu ja minulla on ollut jopa hieman ruuhkaa suunnittelun osalta. Paljon on siis vielä tehtävänä, että tämä tuote saadaan tehokkaasti markkinoiden saataville.

Marraskuussa Facebookissa alkaa Jennin ryijykursseja, joka on osallistujille ilmainen.

–Juuri nyt on työstössä aihe ja materiaalit, mutta uskon tämän taas tavoittavan suuren joukon innokkaita tekijöitä. Ja tietenkin paketti tulee myyntiin myös joululahjajämielessä. Kurssi tullaan toteuttamaan osoitteessa:

www.facebook.com/groups/ryijy
Yrityksen kotisivu: www.iltamaa.fi

Kuvassa Pauli, Jenni ja Liisa (o.s. Hietala) Vanhanen 2006.

Pyhäjärveläistä sukua

Pyhäjärven sukuani on vaarini **Pauli Vanhanen**. Hänen äitinsä päätyi evakkoretkellä Laviaan. Pauli löysi Liisan ja he asuttivat 40-luvun lopulta Liisan äidinäidin kotipaikkaan Iltamaata Satakunnan Laviassa ja asuivat koko ikänsä siinä.

Iltamaa on minulle tärkeä, koska olen siellä viettänyt kaikki lapsuuteni viikonloput ja lomat. Siellä sai aina tulla suvun kanssa mielenkiintoisia juttuja. Minulla ei tuolloin ollut vielä sisaruksia ja ensimmäinen serkkuni Anni syntyi sukuun vasta kun oli 11-vuotias. Setäni **Matti Vanhanen** asui vielä minun lapsuuteni Iltamaassa, koska on minua vain 11 vuotta vanhempi. Samoin tätini Tuulikki ja Kaija olivat paljon lapsuudenkodissaan.

Isälläni oli aina joku projekti kesken ja minäkin opin kaikkien kanssa yhdessä puuhastelemaan ja tekemään erilaisia käsitöitä ja liikkumaan luonnossa. Muista sukulaisista ehkä parhaiten mieleen on jäänyt tati **Ester Levy** (o.s. Vanhanen), joka asui Helsingissä, Paulin sisko siis. Esterin kanssa oli aina mukavaa ja hänellä oli mielenkiintoisia tarinoita maailmanmatkoistaan.

Kun sitten Matin perhe kasvoi enemmän, olimme paljon myös heidän kanssa tekemisissä. Edelleen viisilapsinen perhe on minulle läheinen ja pidämme yhteyttä. Vertti-serkkuni on myös kummipoikani. Vilma-serkkuni on samoihin aikoihin perustanut yrittäjänä Poriin kauneushoitola Joikon, joten kyllä meillä suvussakin yrittäjyyttä on.

Siskoni **Nelli Vanhanen** on erityisen kiinnostunut karjalaisuustamme ja Vanhasista tehty sukututkimus on hänen aarteensa. Pyhäjärvelle haluaisin käymään vielä joskus, en siellä ole koskaan ollut. Mieheni on kiinnostunut sotahistoriasta ja ajoimme kesällä Via Kareliaa pitkin kesälomamatkamme. Kun joskus taas päästään liikkumaan ja lapsemme ovat vähän isompia, teemme varmasti retken Mylly-Vanhasten asuinsijoille. Matti-setäni on siellä käynyt Tuulikin ja Kaijan kanssa, joten tiedossa on talojen paikat ja Google-mapsista on katseltu reittejä perille.

Karjalainen konserttielämys Tampereella

□ Kirsti Naskali

Viipurin Lauluveikkojen ja Karelia-puhallinorkesterin Via Karelia, runon ja rajan tie -yhteiskonserttia Tampereen tuomiokirkossa 4.10.2020 mainostettiin esitteessä sanoilla "Koe karjalainen konserttielämys". Upea elämys se olikin, hieno konsertti hienoissa puitteissa.

VIIPURIN LAULUVEIKOT on Viipurissa vuonna 1897 nimellä Wiborgs Sångarbröder perustettu mieskuoro, joka jatkosodan jälkeen jatkoi toimintaansa Helsingissä. Kuoron harjoitustila on Karjalatalolla

Helsingin Käpylässä, ja kuoron harjoitussalissa on käytössä evakkomatkalta Viipurista mukaan saatu vuonna 1899 hankittu Steinway-flyygeeli.

Kuoro konsertoi aktiivisesti niin Suomessa kuin ulkomaillakin, ja viime vuosina Karjalaisten kesäjuhlien ohjelmaan on aina kuulunut Viipurin Lauluveikkojen konsertti. Kuoro on Helsingin sotaveteraanien kerhon perinnekuoro. Nykyisenä kuoronjohtajana toimii *Ilkka Aunu*.

KARELIA-PUHALLINORKESTERI on täysikokoinen vakiokoonpanolla toimiva puhallinorkesteri. Se perustettiin Helsingissä vuonna 1945 nimellä Pääkaupun-

gin Karjalaisten Soittokunta. Orkesterin jäsenet ovat ammattimuusikoita tai muutoin harrastukseensa edistyneitä soittajia. Orkesterin kotipaikka on Karjalatalolla Helsingissä, ja sen kapellimestarina toimii *Heino Koistinen*.

Karelia-puhallinorkesterilla on vuosittain useita esiintymisiä ja ohjelmistoon kuuluvat perinteinen puhallinorkesterimusiikki, juhla- ja konserttimusiikki sekä tanssi- ja viihdemusiikki ikivihreineen. Orkesteri tekee vapaaehtoista maanpuolustustyötä esiintymällä ajoittain Etelä-Suomen maanpuolustussoittokunta-nimisenä maanpuolustussoittokuntana.

Konsertit juhlistavat Karjalan Liiton juhluvuotta

Via Karelia, Runon ja rajan tie -konsertteja pidettiin kaikkiaan neljä, kaksi Tampereen tuomiokirkossa 4.10.2020 ja kaksi Karjalatalolla Helsingissä 11.10.2020. Ne ovat osa Karjalan Liiton 80-vuotisjuhluvuoden ohjelmaa. Konserttien ohjelma koostui Karjalaan tavalla tai toisella liittyvistä kappaleista täydennettynä muutamalla ajankohtaan liittyvällä kappaleella.

Konsertti alkoi kuoron esityksillä: *Leevi Madetojan* "Kaunehin maa", *Armas Järnefeltin* "Sirkka", *Leevi Madetojan* "Ikävyys",

kuoron johtajan *Ilkka Aunun* säveltämä "Stjernorna" sekä Viipurin Lauluveikkojen kunniajäsenen *Jean Sibeliuksen* säveltämä "Viipurin lauluveikkojen kunniamarssi 1929".

Orkesterin osuus alkoi juhluvuotta viettävän *Ludwig van Beethovenin* 5. sinfonian 2.osalla, Andante con moto, sitä seurasi *Armas Järnefeltin* "Keholaulu", äskettäin edenneen maineikkaan elokuvasäveltäjän *Ennio Morriconen* "Gabriel's oboe" ja *Lasse Märtenssonin* "Pogostan balladi".

Yhdessä kuoro ja orkesteri esittivät iki-ihanan *Oskar Merikannon* "Laatokan" ja *Franz Schubertin* "Psalmi 23" sekä viimeisenä, mutta ei suinkaan vähäisimpänä nykysäveltäjä *Timo Forsströmin* voimallisen teoksen "Sons of The Midnight Sun", jonka ensiesitys Tampereella tämä esitys tuomiokirkossa lienee ollut.

Timo Forsströmin ajatuksissa tässä sävellystyössä olivat olleet keskiyön auringon alla matkaan valmistautuvat viikingit, jotka laulavat ikivanhaa viikinkilaulua ja laululla vahvistavat keskinäistä ystävyyttä, me-henkeä ja luottamusta toinen toisiaan kohtaan. Nämä kaikki teemat sopivat hyvin myös karjalaisuuteen. (YouTubesta löytyy mm. Puolustusvoimien Varusmiessoittokunnan esitys tästä hienosta teoksesta.)

Yhteislauluina laulettiin "Karjalan kunnalla" ja "Karjalaisten laulu".

Maakunnassa nautittiin

Oli hienoa, että Karjalan Liitto toi tämän upean konsertin myös Helsingin ulkopuolelle. Tampereen vuosina 1902-1907 rakennettu tuomiokirkko tarjosi mitä parhaimmat puitteet konsertille. Kirkon kansallisromanttinen arkkitehtuuri, ikkunoiden lasimaalaukset sekä kirkon sisätilojen fresco- ja secco-maalaukset tekevät kirkosta kokonaistaideteoksen ja kansallisaarteen.

Tarjolla oli siis sekä suurenmoista musiikkia että ainutlaatuisia taidetta. Kirkon graniittiholvit ovat nähneet ja kuulleet paljon ja olleet mukana monessa. Vuonna 1918 kirkko muun muassa toimi siviiliväestön turvapaikkana Tampereen taisteluiden aikana. Nyt kirkko ja holvit olivat osa karjalaista musiikkijuhlaa ja todistivat voimallista yhteislaulua, kun Karjalaisten laulu konsertin lopuksi kajahti.

Konserttien yleisö lienee ollut pääosin Tampereelta ja lähiympäristöstä, mutta pari bussilastillista oli tullut kauempaakin, muun muassa Ikaalisten Karjala-seura oli lähtenyt bussilla konserttiin. Myös joitakin matkailijoita osui paikalle, kirkkoa katsomaan tullut saksalaispariskuntakin nautti jonkin aikaa konsertista.

Karjalaisten tarina

Karjalatalolla esitetään kahtena sunnuntaina 20.9. ja 25.10. näytelmä "Karjalainen tarina". Yhteensä esityksiä on neljä, kaksi kumpanakin sunnuntaina.

Ohjaaja Eija Vilppaan juuret ovat luovutetussa Karjalassa.

□ Kirsti Naskali

Itse olin katsomassa ensimmäistä esitystä, siis ensi-iltaa. Näytelmä on osa Karjalan Liiton 80-vuotisjuhluvuoden ohjelmaa. Se oli tarkoitus esittää osana Karjalaisten kesäjuhlien ohjelmaa kesäkuussa 2020 Helsingissä. Mutta kävi kuten niin monelle muulekin suunnitelmalle ja tapahtumalle tänä vuonna: korona-aika muutti suunnitelmat ja suuret yleisötapahtumat peruttiin.

Näytelmää oli kuitenkin jo alkuvuoden aikana valmisteltu pitkälle eikä sitä haluttu jättää kokonaan esittämättä. Hyvä niin, sillä näytelmä oli koskettava,

siinä oli iloa ja surua, naurua ja itkua, musiikkia ja tanssia, kuten karjalaisten elämässä on ollut ja on edelleen.

Näytelmässä kuvataan Räisälästä lähteneen siirtokarjalaisperheen vaiheita usean sukupolven ajan vuodesta 1939 vuoteen 2019. Matka kulkee Räisälästä Karstulaan, takaisin Räisälään ja lopulta Kokemäelle. Näytelmän käsikirjoituksen teki *Kirsti Manninen* (käyttää myös kirjailijanimeä Enni Mustonen) ja sen ohjasi *Eija Vilppa*.

Näytelmässä on mukana Karjalaisen Näyttämön näyttelijöitä, Kallion ilmaisutaidon lukion oppilaita ja muita harrastelijanäyttelijöitä, Viipurin Lauluveikot ja Karelia-puhallinorkesteri sekä Pääkaupungin Karjalaisten Nuorten kansantanssiryhmä Troppu.

Vuosikymmenestä toiseen kuljettavaan tarinaan oli helppoa samaistua.

Näytelmän juoni kulkee sujuvasti vuosikymmenestä toiseen, seinälle heijastetut selvät tekstit ja kuvat kuljettavat tarinaa eteenpäin, vähillä lavasteilla (vain pöydällä, muutamalla tuolilla ja vähäisellä rekvisiitalla) saadaan kerrottua paljon. Musiikki, kuoron ja orkesterin esitykset, rytmittävät esitystä ja antavat sille syvyyttä.

Aikamatka toimii hyvin.

Ohjaaja Eija Vilppa, itsekin karjalataustainen, toteaa, että hyvin moni voi samaistua esityksen henkilöiden kohtaloihin, evakkokarjalaisten vaiheiden ytimessä on luopumista ja uusi alkua, itkua ja naurua.

On vahinko, että näytelmän esitykset rajoittuvat neljään kertaan, eikä näytelmän esityksiä ole sen

useasta ryhmästä koostuvan esiintyjäjoukon vuoksi helppo siirtää muualle Suomeen esitettäväksi. Mutta olisiko sitä mahdollista esittää ensi vuoden Karjalaisilla kesäjuhilla Raumalla?

Jos mahdollista, mene katsomaan Karjalaisten tarina -näytelmää sunnuntaina 25.10. Karjalatalolle Helsingin Käpylään!

Sata vuotta Tarton rauhasta

□ Matti Hyvärinen

Suomen ja Neuvosto-Venäjän välinen Tarton rauhansopimus solmittiin Viron Tartossa 14.10.1920. Tämä itsenäisen Suomen ensimmäinen rauhansopimus astui voimaan 31.12.1920.

"Suomen Tasavallan hallitus ja Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan hallitus, ottaen huomioon, että Suomi vuonna 1917 on julistautunut itsenäiseksi ja että Venäjä on tunnustanut Suomen valtakunnan, Suomen Suuriruhtinaamaan rajoissa, riippumattomaksi ja täysivaltaiseksi, ja haluten lopettaa molempien valtioiden välillä sittemmin syntyneen sodan, luoda pysyvät rauhalliset suhteet niiden kesken sekä lopullisesti selvittää Suomen ja Venäjän aikaisemmasta valtioyhteydestä johtuneet suhteet, ovat päättäneet tehdä tätä tarkoittavan sopimuksen... Rauhansopimuksen voimaan astuttua lakkautetaan sotatila sopimusvaltioiden välillä..."

Näin alkaa sopimus, jossa sovitaan yksityiskohtaisesti valtioiden eroon liittyvistä käytännön asioista

kuten liikenteestä, vahingonkorvauksista, jopa lennätinjohtojen käyttöoikeuksista. Mielenkiintoinen on myös sotakorvauspykälä: "Kumpikaan sopimusvaltio ei vaadi toiselta sopimusvaltiolta sotakustannusten korvausta. Suomi ei ota osaa vuosien 1914-18 maailmansodan Venäjälle aiheuttamien kustannusten suorittamiseen."

Tarton rauhan taustaa

Rauhansopimusta edeltävä tilanne oli nuorelle juuri itsenäistyneelle Suomelle monin tavoin vaikea ja poliittisesti monimutkainen. Taustalla oli sekä kansainvälisiä että maan sisäisiä vaikuttimia, kuten ensimmäinen maailmansota, Puolan itsenäistymisen ja hyökkäys Venäjälle, Baltian maiden itsenäistymiset ja rauhansopimukset Venäjän kanssa, Viron vapaussota, Ahvenanmaan kysymys, Suomen sisällissota, heimosodat ja -aate, Venäjän vallankumoukset, inkeriläisten ja itä-karjalaisten asema, bolševismien uhka sekä monimutkaiset alue- ja rajakysymykset. Seuraavassa käsitellään lyhyesti näistä keskeisimmistä.

Sotatila Neuvosto-Venäjän kanssa

Suomen sisällissota, jonka kulkua tai sodan eri nimityksiä ei tässä käsitellä, oli päättynyt hallituksen armeijan voitonparaatiin Helsingissä jo 16. toukokuuta 1918. Valkoisen Suomen näkemys oli, että venäläisten punaisille antama aseellinen apu ja venäläisten sotilaiden osallistuminen taisteluihin punaisten rinnalla oli synnyttänyt sotatilan Suomen ja Neuvosto-Venäjän välille.

Näkemykselle antoi tukea Suomessa olleen venäläisen 42. Armeijakunnan antama päiväkäsky, jossa julistettiin sota Suomen hallitukselle. Valtiona Neuvosto-Venäjä ei julistanut sotaa, mutta eihän sellainen ole nykyäänkään muodissa...

Heimosodat eli vapaaehtoisten suomalaisjoukkojen retkikunnat Vienan Karjalaan, Aunukseen ja Petsamoon olivat alkaneet jo 1918 ja päättyivät vasta 1922 Itä-Karjalan kansannousuun. Suomalaisia vapaaehtoisia osallistui myös Viron vapaussotaan. Sotaretkillä oli Suomen hallituksen varovainen hyväksyntä ja tuki.

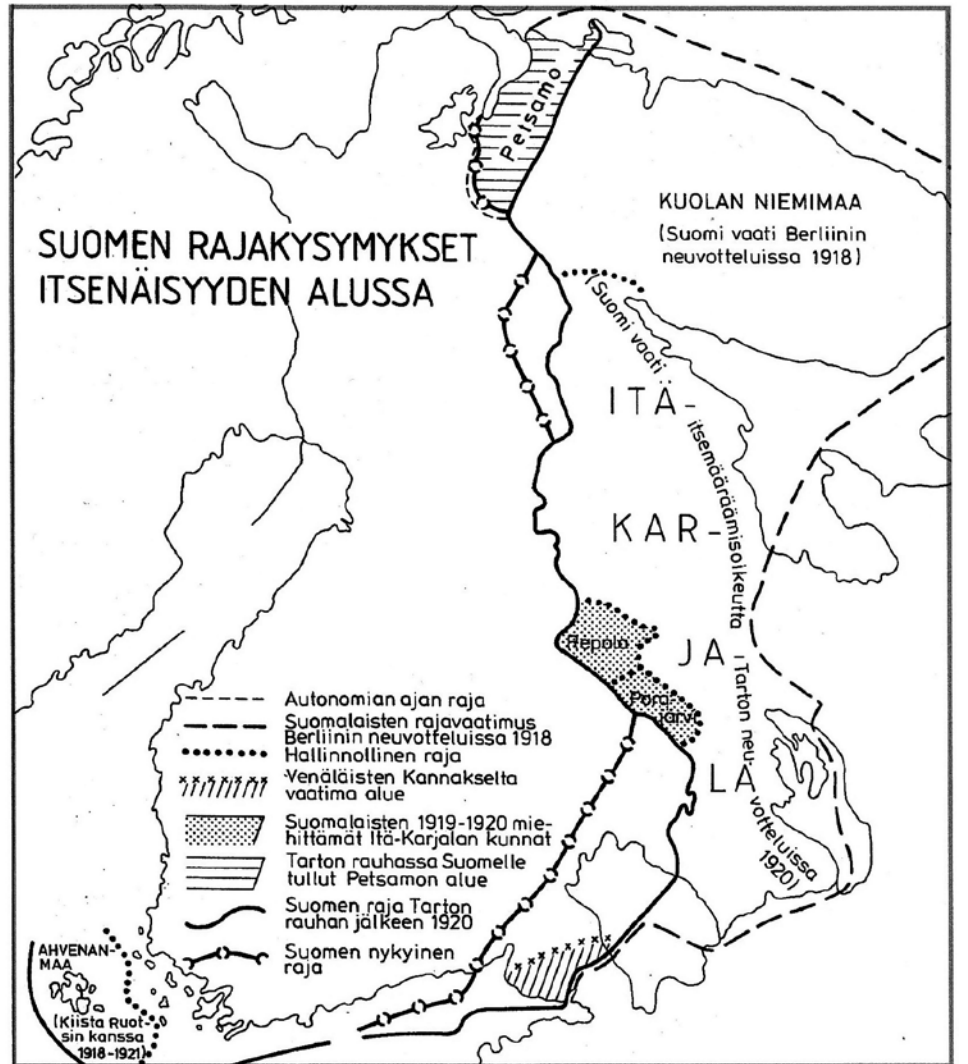
Heimosotaretkien tarkoituksena oli suomensukuisten heimojen vapauttaminen bolševismien ikeestä ja asuinalueiden irrottaminen sisällissotaan ajautuneesta Neuvosto-Venäjältä. Tavoitteena oli joko alueiden itsenäistäminen tai liittäminen Suomeen.

Heimosotiin osallistui lähes 10 000 suomalaista vapaaehtoista, joista 660 kaatui. Retkikuntien saavutukset jäivät vaatimattomiksi.

Rajan kulku kipuristeenä

Alue- ja rajakysymykset olivat sekä sisä- että ulkopoliittisesti ongelmalliset ja vaikein pala rauhanneuvotteluissa. Kun Suomi oli julistautunut itsenäiseksi, niin rajaksi tuli luonnostaan Suomen Suuriruhtinaskunnan itäraja. Eniten kädenvääntöä aiheuttivat Petsamo, Repola ja Porajärvi sekä erikoislaatuinen Kirjasalon tasavalta. Karjalan kannalta merkityksellistä oli myös 1812 tapahtunut Vanhan Suomen liittäminen muuhun Suomeen.

Petsamon saaminen oli Suomelle erityisen tärkeää, koska se avasi pääsyn Pohjoiselle jäämerelle. Sitä paitsi Petsamo oli luvattu Suomelle jo vuonna 1864 vastineena Siestarjoesta,

▲ Kartta 1: Suomen rajakysymykset itsenäisyyden alussa. (Jussi T. Lappalainen, Itsenäisen Suomen synty, 1985)

joka oli liitetty Suomen suuriruhtinaskuntaan 1812. Tsaari Aleksanteri II halusi Siestarjoen asettaa ja liitti tehdasalueen Venäjään. Vastineeksi hän lupasi Suomelle Petsamon.

Kirjasalon tasavalta syntyi 1919 lokakuun vallankumouksen jälkeen inkeriläisten kansannousussa ja Suomen tuella. Tämä 400 asukkaan itsehallintoalue Lempaalassa näkyi lovena itärajan Raudun ja Kivennavan välissä. Inkeriläisten ja suomalaisten aktivistien tavoitteena oli joko saavuttaa alueelle autonomia tai liittää se Suomeen.

Kuhmon ja Ilomantsin itäpuolella sijainneet suomalaisien miehittämät Vienan kunnat Repola ja Porajärvi olivat heimosotien aikana vapaaehtoisesti liittyneet Suomeen. Porajärvi päätti liittymisestään vuonna 1919. Repola oli tehnyt liittymispäätöksen jo vuotta aikaisemmin.

Neuvottelut Tartossa vuonna 1920

Suomi ja Neuvosto-Venäjä aloittivat Tarton rauhaneuvottelut 12. kesäkuuta 1920. Neuvottelukokouksia oli tosin ollut jo tätä ennen. Suomi toi neuvottelupöytään Repolan ja Porajärven sekä Petsamon liittämisen Suomeen. Li-

säksi Itä-Karjalaan vaadittiin kansanäänestystä, jotta alue voisi halutessaan liittyä Suomeen. Suomen porvarilliset tahot olisivat halunneet rajan Laatokasta Ääniseen ja edelleen Vienanmereen. Neuvosto-Venäjä vaati eräitä Suomenlahden saaria ja alueita Karjalankannakselta.

Tiukassa väänössä Suomi sai Petsamon, mutta vastineeksi Repolasta ja Porajärvestä jouduttiin luopumaan. Repolan nuori nimismies, heimoaktivisti **Bobi Sivén** oli niin pettynyt sopimukseen, että hän ampui itsensä protestiksi 12.1.1921. Myös Kirjasalo jäi Neuvosto-Venäjälle, mutta muista aluevaatimuksistaan Suomenlahdella ja Karjalankannaksella maa joutui luopumaan.

Neuvosto-Venäjä tunnusti Suomen historialliset rajat ja näin Tarton raja vedettiin suuriruhtinaskunnan itärajaa pitkin. Karjalankannaksella rajan alkupää kulki vuoden 1323 Pähkinäsaaren rauhansopimuksen mukaisesti Retusaresta (Kronstadt) Siestarjoen jokea pitkin Rautuun. Siitä eteenpäin raja noudatteli vuoden 1812 Vanhan Suomen itärajaa. Pohjoisessa raja vedettiin suoraan jäämeren rantaan. Suomi oli nyt saanut virallisesti Aleksanteri II:n lupaa Petsamon.

▲ Kirjasalo painatti 1920 jopa omia postimerkkejään, joissa luki Pohjois-Inkeri. Kuva merkissä on Kirjasalo-leima päivätty 18 X 20. (Kirjoittajan kokoelmat)

Tarton häpeärauha?

Neuvottelutuloksen suhtautuminen oli Suomessa kaksijakoinen. Aktivisteille ja oikeistolle rauha oli häpeärauha, koska Repola ja Porajärvi menetettiin ja Itä-Karjalasta jouduttiin luopumaan. Eduskunnan enemmistö kuitenkin katsoi, että sopimus oli niin hyvä kuin siinä tilanteessa voitiin saavuttaa. Äänin 163–27 kansanedustajat hyväksyivät sopimuksen 1. joulukuuta 1920.

Rauhanehdot olivat sielettävät ja tarjosivat hyvät lähtökohdat naapurussuhteiden kehittämiseksi entisen emämaan kanssa. Tarton rauhansopimus syntyi neuvotellen, se ei

KUVA MATTI HYVÄRINEN

Heimosotien vuonna 1929 paljastettu muistomerkki Salmin hautausmaalla. Tärkeä muistomerkki, joka on haudattu 37 heimosoturia, jotka kaatuivat Aunuksen retkellä 1919. Muistomerkissä on Akseli Gallen-Kallellan suunnittelema Itä-Karjalan vaakuna, joka esittää pystyssä seisovaa Karjalan karhua, joka etukäpäälissään kohottaa kassaraansa ja takajaloillaan polkee maanraakon kassaa orjuuttavia kahleita. Vaakunan alla on teksti: Kaaduitte nuorna, nähdessä huumenen ruskon, puolesta maanne, puolesta heimosuonon.

ollut sanelurauha. Sopimus vahvisti Suomen kansainvälistä asemaa itsenäisenä valtiona, sillä jo joulukuussa 1920 Suomi kutsuttiin Kansainliiton jäseneksi.

Tarton rauha vahvisti Suomen itsenäisyyden ja määritteli valtion rajat ensimmäisen kerran sekä päätti Suomen ja Neuvosto-Venäjän välillä vallinneen, Suomen vapaussodasta ja heimosodista aiheutuneen epämääräisen sotatilan. Jälkeenpäin Suomen neuvotteluvaltuuskuntaa johtanut **Juho Kusti Paasikivi** on sanonut, että Tarton raja oli liian hyvä ollakseen pysyvä. Kuten tiedämme, niin raja oli voimassa vain 19 vuotta.

Tuntematon rauha

Virallinen Suomi on no- teerannut Tarton rauhan perin vaisusti. Mielenkiinnolla odotan, miten valti- ojohto ja media tuovat nyt

aihetta esille. Nousevatko siniristiliput salkoon val- tiovallan suosituksesta 14.10.? Nuorelle polvelle Tarton rauha taitaa olla varsin tuntematon.

Yksi surkuhupaisa esi- merkki oli 26. syyskuuta olleessa suositussa TV- vi- sailussa ”Haluatko mil- jonääriksi”. Kilpailijalta kysyttiin, että mikä rauha solmittiin vuonna 1920. Vaihtoehdot olivat Pähki- näsaari, Täyssinä, Stolbova ja Tarto. Kilpailija ei tien- nyt ja päätti kysyä yleisöltä. Kaksi vierekkäin istunutta nuorehkoa miestä ja nuori nainen nousivat reippaasti ylös. Kaikkien vastaus oli Pähkinäsaari!! Kilpailija luotti yleisöönsä ja hänen kilpailunsa päättyi siihen.

Tuli silloin mieleeni erään everstiluutnantti evp:n takavuosina pitämä juhlapuhe, jossa hän to- tesi, että koululaiset kyllä tuntevat antiikin pylväs- mallit, mutta Suomen so- tahistoriasta he eivät tiedä mitään.

▲ Kartta 2: Rajan kulku Karjalankannaksella. Punaisessa ympyrässä sijaitsee Kirjasalon tasavalta. (Pyhäjärvi-kirja, 1989)

◀ Lahdenpohjassa Huuhanmäen luolassa sijaitsevan sotamuseon näkemys Tarton rauhasta. Teksti toteaa, että neuvostoarmeija murskasi Suomen sotajoukot kesäkuussa 1920 ja Suomelle jäi ainoastaan Repola ja Porajärvi. Tarton neuvottelut sujuivat ”monimutkaisesti”, mutta sopimus päätti Suomen ja Neuvosto-Venäjän ensimmäisen sodan 1918 - 1920, jonka aikana suomalaiset tunkeutuivat Itä-Karjalaan ja Zapoljarnyihin (kaupunki Petsamossa). Neuvosto-Venäjä teki aluemyönnytyksiä ja Neuvosto-Venäjältä (PC CP) riistettiin pääsy kansainvälisille vesille.

Lähteet:

- <https://www.eduskunta.fi/verkkoteos/valtiopoliitikan-pitka-kaari/>
- <https://vapaussota.com/heimosotien-historia/>
- <http://itsenaisyys100.fi/tarton-rauhansopimus-1920/>
- <https://www.sotahistoriallisetkohteet.fi/>
- https://fi.wikisource.org/wiki/Tarton_rauhansopimus
- Reino O. Kukko - Kaarle Viika: Pyhäjärvi-kirja, Pyhän-Säätiö 1989
- Jussi T. Lappalainen: Itsenäisen Suomen synty, Vapaussoturien Huoltosäätiö, 4. painos 1985
- Tapio Paappanen: Suomen kohtalonhetkiä 1917-1945, Tapio Paappanen Ky 2019
- Suomen historian pikkujättiläinen (WSOY 1987)
- Wikipedia

Vanha Suomi

Vanha Suomi (Старая Финляндия) tarkoittaa niitä Suomen alueita, jotka Ruotsi menetti Venäjälle Uudenkaupungin (1721) ja Turun rauhansopimuksissa (1743), jolloin raja lännessä vedettiin Kymijokeen. Kaupungeista Hamina, Lappeenranta, Savonlinna, Viipuri, Sortavala ja Käkisalmi kuuluivat Venäjälle.

Vanha Suomi liitettiin Suomen suuriruhtinaskuntaan vasta 1812. Käsite Vanha Suomi avautuu, kun asiaa katsotaan venäläisittäin: Vanha Suomi liitettiin Venäjän keisarikuntaan jo vuosina 1721 ja 1743, mutta muu eli ”uusi” Suomi vasta Haminan rauhassa vuonna 1809.

Neuvosto-Venäjä

Neuvosto-Venäjä (1917-1922) (Российская Социалистическая Федеративная Советская Республика) syntyi, kun keisarikunta luhistui Helmikuun vallankumouksessa maaliskuussa 1917.

Valtaan nousut väliaikainen hallitus kukistettiin Leninin johdolla lokakuun vallankumouksessa marraskuussa 1917. Neuvosto-Venäjän katsotaan syntyneen lokakuun vallankumouksessa 7.11.1917 (gregoriaanisen kalenterin mukaan, joka Venäjällä korvasi juliaanisen kalenterin 1918).

Valtion virallinen nimi oli Venäjän Sosialistinen Federatiivinen Neuvostotasavalta.

С 14 по 25 июня 1920 г. советская армия, перейдя в наступление, разбила остатки финских войск. У Финляндии остались лишь Ребольская и Поросозерская области.
В сентябре 1920 г. в эстонском городе Тарту переговоры возобновились и шли довольно сложно. Наконец, 14 октября 1920 г. мирный договор между СССР и Финляндией был заключен. Договор завершил первую советско-финскую войну 1918-1920 гг., в ходе которой финская армия вторглась на российские территории в Восточной Карелии и Заполярье. Договором была определена новая финско-советская граница и зафиксированы территориальные уступки в пользу Финляндии, РСФСР была лишена выхода в международные воды.

Vanhoista albumeista Tunnistatko henkilöitä?

Kuva Vpl. Pyhäjärven Noitermaan koulun oppilaista ja opettajista noin sadan vuoden takaa. Kuvan lähetti henkilöiden tunnistamista varten Hilikka Jäntti (o.s. Heikkonen) Nokialta. Kuva on tullut hänelle hänen isänsä Tauno Heikkosen veljen jäämistöstä. Joitakin oppilaita kuvasta on tunnistettu, mutta suurin osa on tunnistamatta. Ylärivissä oikealla oleva naisopettaja lienee Tyyne Koponen ja miesopettaja veistonopettaja Juho Perttula, mutta kuka on naisopettaja hänen edessä. Kuvanottovuosi ei ole tiedossa, mutta kuva lienee 1910-luvun lopulta tai 1920-luvun alusta.

Kuvasta on tunnistettu: **Ylärivissä** oikealla opettajan vieressä on Anna Heikkonen (myöh. Avomäki). **Toinen rivi ylhäältä** vasemmassa reunassa on ehkä Anna Vesala. **Kolmas rivi ylhäältä** vasemmassa reunassa ovat sisarukset Helmi Lamppu (myöh. Heikkonen) ja Esteri Lamppu (myöh. Borgman)

ja rivin oikeassa reunassa opettaja ja Perttulan vieressä lienee Alina Kuronen.

Ylimmässä poikarivissä oikeanpuolimman lienee joku Karttusen pojista, ehkä Toivo Karttunen ja kolmas oikealta Heikki Ap. Matikainen.

Seuraavassa poikarivissä kolmas oikealta (näkyv vähän raidallista paitaa) on Toivo Heikkonen. **Kolmannessa rivissä alhaalta** kolmas tyttö vasemmalta (ruudullinen pusero) on Ester Heikkonen.

Alimmaisessa rivissä neljäs tyttö vasemmalta (vaalea esiliina) lienee Helmi Pulakka, kolmas tyttö oikealta Aune Vesala (myöh. Rekonius) ja toinen vasemmalta Selma Lamppu (myöh. Vesalainen).

Tunnistustietoja tai eriävän mielipiteen yllä esitettyihin tunnistuksiin voi ilmoittaa Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamiehelle Kirsti Naskalille, s-posti: kirsti.naskali@gmail.com tai puh. 040 7192 692.

Kirkon Sanoma

□ **Jukka Jormanainen**
kappalainen, Pirkkalan srk

Hetki

Saavun saunaranan laiturille. Olen hieman etuajassa, rippikoululeirin saunavuoro odottaa vielä alkuaan. Pieni järvi on aivan tyyni. Elokuun

maisema on hiljainen ja äänetön.

Vastarannan kaislikosta lipuu esille valkoinen joutsen. Sen perässä ui avoveteen harmaa poikanen, sitten toinen, kolmas ja neljäskin. Seuraan lintuja niin tiiviisti, etten heti huomaa vastakkaisesta suunnasta saapuvaa emolinnun puolisoa. Aikuiset joutsenet lähestyvät toisiaan, kohtaavat ja tervehtivät. On vielä hetken aivan hiljaista.

Selkääni takaa alkaa kuulua poikien ääniä. Laituri täyttyy pojista ja heidän iloisista äänistään. Linnut kääntyvät ja palaavat takaisin kaislikon kätköihin.

Syyskuun puolivälissä tapaam vielä kerran samat joutsenet. Poikaset ovat kasvaneet. Pian ne ovat valmiita muuttomatkalle.

Tätäkö on myös Jumalan näkeminen. Sitä, että pysähtyy ja asettuu aloilleen. Ja ehkä juuri silloin kun vähiten odottaa, kohtaa ja tunnistaa Hänet.

Miten sitä osaisi olla matkassa avoimin silmin ja kuulevin korvin. Miten odottaisi sitä, mitä ei osaa aina edes kaivata.

Minä tiedän, että lunastajani elää. Hän sanoo viimeisen sanan maan päällä. ...minä saan nähdä Jumalan, saan katsella häntä omin silmin, ja silmäni näkevät: hän ei ole minulle outo! Tätä minun sydämeni kaipaa.

(Job 19: 25-27)

Avioliittoon vihitty

Tampereella asuvat **Liisa Naskali** ja **Tuomo Nieminen** solmivat avioliiton Tampereella 30.4.2020, ja liitto siunattiin Nokiolla Siuron kirkossa 12.9.2020. Liisan vanhemmat ovat **Kirsti** (o.s. Karttunen) ja **Edwin Naskali** Nokialta, isovanhemmat ovat äidin puolelta **Annikki** (o.s. Matikainen) ja **Matti Karttunen** Vpl. Pyhäjärven Noitermaan kylästä ja isän puolelta **Elina** (o.s. Pärssinen) ja **Eemil** Naskali Vpl. Pyhäjärven Alakylästä.

Valmistunut

Ylioppilaaksi valmistui 30.5.2020 F. E. Sillanpään lukiosta Hämeenkyröstä **Eveliina Suvi-Tuuli Servo** Sastamalan Mouhijärveltä. Eveliinan äiti on **Niina Uusitalo** (o.s. Naskali). Äidin isä oli **Aarne Naskali** ja äidin isänisä oli Ilmari **Johannes Naskali** Vpl. Pyhäjärven Musakanlahdest. Läh. Eveliinan muari (isoäiti) **Marja-Liisa Naskali** Eveliinan luvalla.

Muistokirjoitus

Teuvo Kalervo Musakan muistolle

Tiistai-iltana 8.9.2020, kun kesä vaihtui syksyyn, nukkui **Teuvo Musakka** viimeiseen uneen Riihimäen terveyskeskuksessa. Vaikka tiesimme ja aavistimme Teuvon matkan pään olevan lähellä, suruviesti kosketti meitä läheisiä, sillä emme olisi vielä häntä päästäneet lähtemään luotamme.

Teuvon vanhemmat, Aino (o.s. Kuronen) ja Juho Musakka saivat viisi lasta, joista kolmantena lapsena syntyi Teuvo 11.3.1928 VPL Pyhäjärven Kiimajärven kylässä. Teuvon isä, Juho, kävi metsätoissa ja autteli vapaa-aikanaan Musakan äijää talon pidossa. He asuivat samassa taloudessa sisarten, veljien, äijän ja mummon sekä mummon äidin kanssa. Syksyllä 1932 perhe muutti Noitermaahan Sahanmäelle. Evakossa ollessaan perhe asui Alavuden kirkonkylässä 39 – 40, Lehtimäellä Keskikylässä 40 – 41, Punkalaitumella Kanteenmaassa 41 – 42, välillä he olivat Pyhäjärvellä 42 – 44. Kun viimeinen lähtö Karjalasta tuli, Musakat sijoitettiin Multialle Tarhapäähän 44 – 46, sieltä he muuttivat Riihimäelle vuonna 46.

Teuvo on saattanut vanhempensa lisäksi viimei-

selle matkalleen kaksi nuorinta sisarustaan, Villen ja Anjan sekä vaimonsa Helmin. Yksi sisaruksista, myös Teuvo Kalervoksi kastettu, kuoli vauvana jo ennen Teuvon syntymää. Vanhin sisar, 1924 syntynyt Laura, elää Lahdessa ja hänen luonaan Teuvo usein kävi muistelemassa lapsuusaikoja, joita me muut mielenkiinnolla kuuntelimme.

Teuvo avioitui Riihimäkeläisen Helmi Marjasen kanssa joulukuussa 1950. He ehtivät olla naimisissa hieman vaille 55 vuotta, kun Helmi elokuussa 2005 kuoli. Teuvolla ja Helmilä on kaksi lasta, Heikki ja Merja. Teuville erittäin tärkeitä ja rakkaita olivat lapsenlapset, Heikin pojat, sekä lapsenlapsenlapset, joita on neljä. Teuvo oli hyvin lapsirakas ja aina hän keksi niin omille, kuin suvunkin lapsille viihdykettä. Helmin kuoleman jälkeen Teuvo löysi vielä itselleen rakkaan ystävän, Eilan, jonka kanssa he viettivät yhteistä aikaa 13 vuotta.

Nuorempana Teuvo oli isänsä Juhon ja setänsä Arvo Musakan kanssa työssä Riihimäellä Pyhäjärveltä kotoisin olevan Heikki Lemanderin puusepänerstaassa. Hän työskenteli ai-

nakin 1960-luvulle saakka kahdessa muussakin puusepänerstaassa tehden huonekalujen lakkaus- ja muita pintakäsittelyitä. VR:llä hän työskenteli remontti- ja maalaushommissa, samoin kuin Riihimäen kaupungilla aina eläkkeelle jääntiinsä saakka. Teuvo oli vielä reilusti yli 80-vuotiaana meille sukulaisille ja ystäville hyväntuulinen ja ystävällinen remonttiapuna. Häneltä sujui maalaukset, tapetointi ym. työt kädenkäänteessä.

Teimme yhdessä suvun ja muiden Pyhäjärveläisten sekä heidän jälkeläistensä kanssa useita matkoja VPL Pyhäjärvelle. Teuvo ja sisarensa Laura sekä monet muut Pyhäjärvellä syntyneet kertoivat meille muistojaan siitä ajasta, kun he asuivat Pyhäjärvellä ja eva-

kossa olostaan. Me täällä muualla syntyneet olemme saaneet paljon arvokasta tietoa siitä, miten ennen Karjalassa elettiin.

Teuvo oli sotaveteraani. Vaikka hän ei nuoresta iästään johtuen rintamalla joutunutkaan, hän toimi 16-vuotiaana Pyhäjärvellä lähettinä, joka vei viestejä ja ruokaa yms. sotilaille. 27.4.2019 presidentti Niinistö myönsi Teuville Suomen valkoisen ruusun ritarikunnan 1. luokan mitalin.

Teuville oli vapaa-ajan asunto Tammelassa nelisenkymmentä vuotta. Siellä hän vietti kesäisin aikaa ensin lomillaan ja myöhemmin eläkepäivinä. Teuville piti aina olla jotain tekemistä, Tammelan

Teuville

muistotilaisuudessa 3.10.2020

Syyskuun alkupäivinä mä suruviestin kuulla sain päässyt olit Teuvo-serkku matkas päähän hiljattain. Vaikka lähtenyt oot sinne, meille tuntemattomaan silti vierellämme kuljet, muistoissamme aina vaan.

Aina Sinut muistaissani tunnen lämmön kesäisen muistoissani näen Sinut koulutiellä lapsuuden. Yhdessä me suvun kanssa monet kerrat matkattiin Kiimajärven kankahille, kotiin, lapsuusmaisemiin.

Kesäisin sun matkas johti mökillesi Tammelaan nautit siellä olostasi töitä tehden, ollen vaan. Aina olit myöskin valmis meitä muita auttamaan jos vain remonttia piti tehdä, Teuvo saapui puurtamaan.

Sairauskaan muuttanut ei luonnettasi valoisaa tyytyn vain kohtaloosi nautit päivän kerrallaan. Kiitos sulle serkkupoika, että kanssas olla sain hetkistämme noista mulla nyt on rakkaat muistot vain.

Rauhallisena nukkua sait ikiuneen ihanaan tänään sinut saattaa saimme poveen oman kirkkomaan. Kun mä näen kirkkaan tähden taivahalla loistavan aattelen, on siellä Teuvo – sinne sulle viikutan.

Lea

mökki antoi siihen hyvän mahdollisuuden. Siellä kasvatettiin talven perunat ja vihannekset sekä mehumarjat ja tietenkin kukat tontin kaunistukseksi. Nurmikot oli aina ajettu, vaikka tontti olikin aika suuri. Kuntoaan hän piti yllä myös kaatamalla puita ja tekemällä niistä halkoja mökin lämmitykseen. Vielä vuosi sitten kesällä hän kaatoi itseksen ison puun tonttiltaan, sahasi ja pilkkoi sen polttopuiksi liiteriin.

Olemme kiitollisia siitä, että Teuvo sai elää pitkän sekä hyvän elämän ja sai

viettä sen kotonaan lähes loppuun asti. Vaikka hän viimeisinä kuukausina ei enää ollut se vetreä ja erilaisten töiden parissa viihtyvä Teuvo, jaksoi hän olla kiinnostunut yhteisistä asioista loppuun asti. Aina Teuvon luokse mennessämme saimme häneltä lämpimän halauksen ja tunsimme, että olimme tervetulleita.

Teuvoa lämmöllä muistaen
Lea Pihon serkku

Evakkoesineen tarinoita

Kahvikalusto asemasodan puhdetyönä

□ Marja-Liisa Rautajoki

Isäni Toivon (1914-1986) vanhemmat olivat *Maria* (1888-1975) ja *Heikki Niukkanen* (1883-1946). Marian suku oli Alakylän Karilaisia ja Niukkasten suku oli lähtöisin Lahnavalkamasta. Heikin isä Jaakko tuli vävyksi Noitermaahan Purasille, josta aikanaan Heikin ja Marian perheen alkaessa kasvaa muutettiin Pyhäkylään Heinoisiin vuonna 1911. Marialle ja Heikille syntyi 11 lasta vuosien 1907 ja 1931 välissä. Ensimmäinen poika, joista Toivo oli nuorin ja sitten kuusi tyttöä.

Puhdetöiden tekoajanaan 1943 oli perheestä jo kaksi poikaa kuollut. Mauno kuoli 1929 kuumeeseen ja vanhin veljeksistä Jaakko kaatui rintamalla 1942.

Sodan jälkeen ostettiin tila Suoniemeltä Ruolahden kylästä ja tilalle annettiin nimi Siirtola. Tilaa jäivät pitämään veljekset Toivo ja Johannes sekä äitinsä Maria.

Meille lapsille kerrottiin, että kahvikaluston punainen väri olisi isän omaa verta. Oliko oikeasti, vai haluttiinko sillä lisätä kunnioitusta esineitä kohtaan, tiedä häntä... Joka tapauksessa astiat olisivat olleet mieluisia leikkivälineitä. Joskus niillä sai hiukan leikkiä luvan kanssa ja joskus leikittiin salaa! Vain yhdestä lusikasta on pala pois, muuten kalusto on melko hyvin säilynyt. Iso tarjotin on varmasti ollut ihan käyttöesineenä aikanaan.

Puhdetyökuvassa rintamalta näkyy puukauhoja,

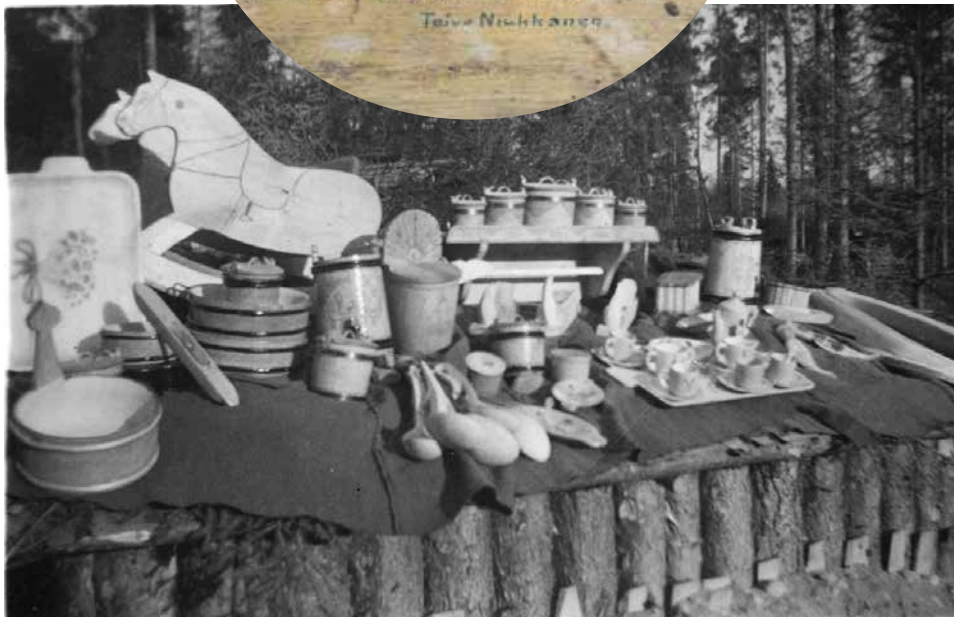
joissa on lenkki päässä. Ne on veistetty yhdestä puusta. Isä on ilmeisesti myöhemmin tehnyt samalla mallilla kauhan ja antanut sen äidilleni kihlahajaksi. Ainakaan kauhasta ei löydy merkintää, että olisi rintamalla tehty.

Toivo Niukkanen nikaroi puhdetyönään upean kahvikaluston äidilleen Lumisuolla Pikku-Mainiossa huhtikuussa 1943.

Kuvassa ovat vasemmalta sisarukset Taimi (myöh. Naskali), Aini, Toivo, Tyyne (myöh. Kokkola), äiti-Maria (o.s. Karilainen), Rauha (myöh. Lähti), naapurin poika?, isä-Heikki Niukkanen. Kuva otettu kotona Heinoisissa.

Puhdetyönäyttelyssä on mukana myös Toivo Niukkanen kahviastioita tarjottimiseen. Muita puhdetoita löytyy hevosenlängistä keinuhevoseen ja monenlaisiin haarikoihin ja rasioihin, kudontasukkulaan ja keittokauhoihin.

Karjalaisia sanontoja

isäni Mauri Toiviaisen arkistosta:

Sakkola:

"Jos asjais o huonost, käy makkoamoa. Jos ei uo korjahunniet, ko nouset ylleä, käy toas makkoamoa." "Vaik ei voi tehdä hyväks, voiha paremmaks."

"Hyvä ku on, ni paremmi pitäis."

"Nitsivoo moalima kunnias, kuoltavaha teält o kuiteki."

"Mikä teäl valmiis moalimas o elläis: itse syöp, Jumala elätteä, hyvät ihmiset kantoat huole"

"Räisälä:

"Oha revonahka nii kallis, jot kantatoo sitä pyyteä, vaikkei soakoa."

Käkisalmi:

"Minkä se myrsky laival mahtoo: jos se soap nuri, ni ei soa pystyy."

Kirvu:

"On nii mukava, jottei tiije miss' käsii pitäis."

Uusikirkko:

"En pelkeä sattoakoa miestä, koha eivät kii käy."

Heinjoki:

"Elä nuolase enne ko tipahtoo, männyö tikku kieleheis."

Säkkijärvi:

"Jos pojast ei muuta tule, ni herraks se ainaki kelpoa."

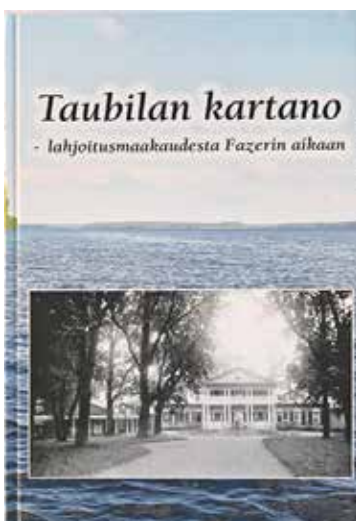
Koivisto:

"Aikoa Jumala loi, eikä kiiriest virkkant mitteä."

Antrea:

"Mie oo meilt ja pempoo ei tule, sano Korpi Jaska."

Martti Toiviainen

Taubilan kartano

- lahjoitusmaakaudesta Fazerin aikaan
Hanki lahjaksi sukulaisille ja ystäville!
176 sivua, n. 150 valokuvaa, koko B5

30€

Kaunista Vpl. Pyhäjärveä, osat I ja II, yhteensä 736 sivua. Koko A4.
Hinta vain 95 €.

Lisätietoja ja tilaukset:

taubila@pp.inet.fi tai puh. 040 021 3369

seija.jokinen@netti.fi tai puh. 040 835 5820

Sekä <http://vpl-pyhajarvi.fi/kirjapuoti>

Hintoihin lisätään toimituskulut. Noudettavissa myös hallituksen jäseniltä ilman lähetyskuluja.

Vpl. Pyhäkylä-Seura

Evakkoesineen TARINOITA

Toivomme lukijoiden lähettävän kuvia ja kertomuksen omasta tärkeästä suvun vaiheisiin liittyvästä esineestä ja sen omistajista. Tarina on vapaa-muotoinen.

toimitus@vplpyhajarvi.fi

Ympyrä on sulkeutunut

□ Pirjo Kiiala

Nyt kun olen jättänyt toiminnan Vpl. Pyhäjärvi-Säätiössä, tuli tarve muistella työurani alkua vuonna 1966 pyhäjärviuurrin kanssa.

Olin ajatellut kunnallisuuden mahdollisuutta ja lehti-ilmoituksella haettiin Suoniemen kunnantöimistöön toimistoharjoittelijaa. Sain kutsun haastatteluun ja tulin valituksi tehtävään. Toimistossa työskentelivät lisäksi kunnansihteeri ja sosiaalishteeri, joten pienellä miehitkysellä kunnan asiat hoidettiin.

Varsinainen tietopankki oli kunnanvaltuuston puheenjohtaja, kunnallisneuvos Väinö Honkala, olihan hän paikkakunnalla syntynyt ja aloittanut luottamustehtävissään jo vuonna 1930. Vpl. Pyhäjärvellä syntyneitä oli mm. kunnanhallituksen puheenjohtajana Erkki Lindroos. Asioiden hoito vaati sen, että hän oli toimistolla tavattavissa maanantaisin. Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 60-vuotishistoriikista voidaan todeta, että hän oli säätiön toiminnassakin vuosina 1952–1974. Reino Äikiä kirjoittaa: ”Hän oli sovittava myös toisten mielipiteet huomioon ottava.” Näihin sanoihin voin hyvin yhtyä.

Rakennuslautakunnassa oli Heikki Ap. Matikainen. Hän oli tehokas toimissaan. Edellispäivän kokouksesta päätetyt lupa-asiat hän oli valmistellut heti seuraavana päivänä postitettavaksi, jotta rakentajat pääsivät pian töihinsä. Heikin puoliso Elina Matikainen toimi kotitalouslautakunnassa, joka kokoontui kunnantalolla suunnittelemaan erilaisten kurssien järjestämistä. Lisäksi valtuustossa sekä lautakunnissa pyhäjärviuurrin oli Esko Lindroos, Veikko Pulakka, Aarne Puranen ja Jouko Rastas.

Kunnan kassanhoitajana toimi Nokian Säästöpankin Siuron konttori. Konttorissa työskenteli Kyllikki Matikainen, hänelläkin juuret Pyhäjärvellä. Pankkiasioita olikin hoidettavana useasti, lähes päivittäin. Palkat maksettiin pankkitileille, paitsi kunnan rakennusmiehet saivat kerran viikossa tilipussin käteensä. On mainittava myös opettaja, kotiseutuneuvos Eero Järventausta, jolla ei ollut juuria Pyhäjärvellä, mutta oppilaiden ja vanhempien, sekä kotiseutuharrastuksen kautta mielenkiintoa. Hän oli myös Vpl. Pyhäjärvi-lehden tilaaja.

Kulovesi oli ennen helpottanut liikkumista, mutta nyt se tehokkaasti hankaloitti sitä. Kunnanvirasto oli Siurossa ja kirkko virastoinen taas järven toisella puolella. Näihin paikkoihin asioivan oli kierrettävä Nokian keskustan kautta. Huomioiden tämän seikan, sekä kunnan yhä kasvavassa olevat velvoitteet, päättivät nämä pienen Suoniemen maalaiskunnan luottamusmiehet yksimielisesti kunnan vapaaehtoisesta liittymisestä osaksi Nokian kauppalaan vuoden 1973 alusta. Vuotta aikaisemmin oli Suoniemen Tyrisevän kylä liitetty osaksi Karkkua.

Kunnallisneuvos Väinö Honkala toteaa kirjassa Kansan kertomaa Suoniemeltä: ”Yleisvaikutelmahan on, että kunnallispolitiikka oli sovinnollisempaa kuin tuskin missään muussa kunnassa tässä maassa. Oli vain yksimielisiä päätöksiä. Olen vastannut, että ei ole riideltä, eikä siis ole myöskään tarvinnut äänestää. On pystytty asialinjalla, Vennamoja lainatakseni.”

Oma kunnallinen urani oli vaihtunut vakituiseen työsuhteeseen, mutta ei jatkanut kesää 1973 kauemmaksi. Irtisanouduin Nokian kauppalan palveluksesta ja jäin seitsemäksi vuodeksi kotiin hoitamaan kahta alle kouluikäistä lastamme. Toimistotöitä kuitenkin vielä riitti 27 vuodeksi eri työpaikoissa. Sain erittäin hyvän alun työelämään. Oli luottamusta, arvostusta, sopiva määrä haasteita ja yhdessä tekemistä hyvässä hengessä. Säätiön asiamiehenä työskentelystä voin sanoa samaa. Kiitolisena muistelen näissä tehtävissä kohtaamiani ihmisiä.

Karjalan Liiton taidekokoelmasta koottu juhlanäyttely Heinolassa

□ Kirsti Naskali

Heinolan taidemuseossa on 22.11.2020 asti auki näyttely ”Sielunmaisema”, joka on koottu Karjalan Liiton kokoelmaan kuuluvista teoksista. Esillä on 27 taiteilijan taita, yhteensä lähes 60 taideteosta, grafiikkaa, öljyväritöitä ja joitain pienoisseivostoksia.

Suurimmat teoskokonaisuudet ovat Väinö Rautiolta ja Toivo Talvelta. Lisäksi näyttelyssä on esillä Daniel Pesun ja Eero Lehikoisen öljyväritöitä, Venny Soldan-Brofeltin, Toivo Talven ja Tuulikki Pietilän grafiikkaa, Jussi Mäntysen ja Alpo Sailon viestoksia, Einari Wehmaan ja Anja Luolajan-Mikkolan töitä ja ryhmä pieniä Viipuri-aiheisia taideteoksia. Teosten aiheina ovat mm. karjalaiset maisemat, rakennukset, henkilöt (esim. runonlaulajat, kuten Larin Paraske ja Pedri Shemeikka) tai karjalaisia koskettaneet tilanteet, kuten evakkomatkat.

Vaihtuvien näyttelyiden lisäksi Heinolan taidemuseossa on pysyvästi esillä Ministeri P. J. Hynnisen Taidesäätiön kirjasto (noin 4000 nidettä), vaikuttava ja upea kokonaisuus sekä kokoelmat Spranger ja Henry Lönnfors, jotka esittelevät eurooppalaista posliinia 1700 - 1900-luvulta. Henri Lönnforsin kokoelma sisältää mm. suuren kokonaisuuden Tanskan kuninkaallisen posliinitehtaan valmistama Flora Danica-astiasto.

Heinolan taidemuseo sijaitsee 1830 valmistuneessa kauppias Alexander Toropoffin empiretaloissa, osoite Kauppakatu 4, 18100 Heinola.

Toivo Talvi: etsauksia, jotka esittävät runonlaulajia

Näyttelyjulisteessa on Väinö Rautiolta öljyvärimaalauksia.

Martta Laine:
Evakkotie - pylväsreliefi.
Patinoitu kipsi.

Valdemar Pyysiäinen:
Salmi - Kirkkomäki, öljy

Pyhäkylän ja Saaprun leimat

Antti Hynnä
Luovutettujen alueiden
postihistorian harrastaja

Pyhäjärvi WPL:n postitoimisto muutti nimensä 1.5.1919 Pyhäkylän postitoimistoksi, jona se toimi vuoteen 1940 saakka. Toiminta jatkui vielä postiasemana 20.10.1941-1944. Leimallisesti ajatellen Pyhäkylä on varsin yksinkertainen tapaus, siellä nimittäin oli käytössä ainoastaan yksi siltaleimatyyppi, joka Mikkolan kirjan mukaan kulkee seuraavien merkinnöin:

3213.1, siltaleima, 30 mm, 2 pt, 8 lv, km, 3.10.1919-14.6.1944, R1

Pyhäkylästä tunnetaan vielä toinenkin leima, jonka tiedot eivät kirjaan saakka ole ennättäneet, mutta Mikkolan nettisivuilla on esitetty tämä suhteellisen tuore havainto (postileimojen historia ei siis suinkaan ole loppuun asti kaluttu teema):

3213.2, varaleima, Postitoimisto, 19.9.1944, R5

Siis hyvin harvinainen leima, tunnetaan vain yksi leimaus jatkosodan viimeiseltä päivältä!

Asiaa Pyhäkylän suhteen sotkee se, että myös Suomussalmella oli

Pyhäkylän postipysäkki, joka oli toiminnassa 1.1.1918-1.5.1919 sekä 1.11.1940-1.2.1942 välisinä aikoina. Tähän hätään en mistään saanut selville Suomussalmen Pyhäkylän postileimoja, mutta veikkaan niiden olleen rivileimoja (eli pysäkkileimoja), koska kyseessä oli lyhyen aikaa toiminut vaatimaton postipysäkki.

Saaprun leimat

Saaprun toimi postipysäkkinä Mikkolan kirjan mukaan 1.9.1904-1940 välisenä aikana ja 15.5.1942 sekä toisen luokan postiasemana 1.10.1942-1944. Tuo merkintä 15.5.1942 on mielenkiintoinen, en ole sen historiaa tarkemmin selvittänyt. Sota-aikaiset historiatiedot Saaprun leimojen osalta sekä leimojen tunnetut leimausvälit näyttävät olevan iloisesti vinksallaan. Tässä olisi jollekin historiasta kiinnostuneelle hieman perkaamista. Kaiken kaikkiaan Saaprun on Pyhäkylää hieman monimutkaisempi tapaus, siellä kun oli käytössä viisi erilaista postileimaa seuraavasti:

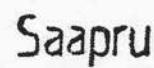
3214.1, pysäkkileima, 20 mm anttiiva, 23.11.1904-28.11.1915, R5

3214.2, pysäkkileima, 20 mm, 25.10.1919-10.9.1938, R3

3214.3, pysäkkileima, 18 mm, 4.9.1942, R5

3214.4, yksirenkainen, musta tai violetti, 24 mm, 16.12.1942-13.3.1944, R4

3214.5, pysäkkileima, 18 mm + tähti, 23 mm, m/17 (tavattu hyvin harvoin ns. Saarismallin postilähetyksillä)

Voidaan todeta, että Saaprun leimat ovat varsin vaikeita tapauksia tuota yhtä R3-poikkeusta lukuunottamatta.

Omista kokoelmistani löytyvät leimat 3213.1, 3214.2 sekä 3214.4. Muut leimakuvat on skannattu Mikkolan kirjasta. Leimasta 3213.2 ei kuvaa löydy edes Mikkolan leimasivuilta.

Huumormieltä ja velvollisuudentuntoa

Takavuosina työskenteli Noitermaassa **Helena Karonen** niminen naishenkilö. Hän poikkesi muista naisista sikäli, että hän teki kokonaan miesten töitä.

Raivasi metsää ja hakkaasi halkoja ja sen vuoksi hänellä oli liikanimenä "Renk-Helka". Kerran oli Helka eräässä herrastalossa tekemässä halkoja, ja talon rouva kutsui Helkan tuontuostakin kahville.

Kerran hän kysyi: "Onko Helka punainen?" Helka vastasi: "Voi rouvarukka, ko ihmine tulluo jo näi vanhaks ni kyl ne punat o hävinniet. Koha työ oisitta nähniel miut nuoren, sillo mie oli nii punane ko ver tilkka." Helka sitten kortteeriinsa tultuaan sanoi: "Heä meinas minnuu vetteä huulest, mut ei minnuu nii voa petetä, ymmärsihä mie häne kysymyksies mitä se tarkoitti".

Kun Helka vanhemmaksi tultuaan joutui suorastaan puutteeseen eikä suostunut ottamaan kunnan hänelle tarjoamaa avustusta, niin piirimies Juho Ijäs puhui Tuomas Sipposelle, että tämä menisi sanomaan Helkalle, että hän antaa etukäteen uskolliselle työntekijälleen kaupasta tavaraa ja sitten kun terveys palautuu, niin Helka maksaa työllään. Näin menikin avustus pitemmän aikaa, mutta joku oli Helkalle sanonut, että avustukset ovatkin kunnan järjestämiä. Silloin Helka vei juuri saamansa tavarat takaisin puotiin ja sanoi: "Neä ei vie miu äänoikeuttai."

Yläjärvellä eli ja vaikutti aikanaan maanviljelijä **Antti Vanhanen**, hän oli syvästi uskonnollinen ja kävi ahkerasti kirkossa. Kerran kirkkomatkallaan hän ajoi hiljalleen valkoisella ruunallaan pitkin Pyhäjärven jäätä, joka oli vasta muutama vuorokauden vanha. Tormolanniemen kärjestä tavallisesti jää halkesi ja kulki kohti järven selkää, ja niin nytkin.

Ruuna pysähtyi halkeaman reunalle ja nuuski vetä, joka virtasi jään raosta ja jää painui yhä. Antti istui rauhallisesti reessä, nykäisi ruunaa ja sanoi: "Meä voa, joha sie ryyppäsit" ja ruuna hypähti halkeaman yli ja jatkoi matkaa.

Samainen Antti osoitti rauhallisuutensa talvena muutamana. Hänellä oli nuottavuitti Enkkuan nuotta-arttelissa ja yksin hän suunnaltaan aina nuottalle kulki. Kerran kun oli kova tuisku ja pakkaneen, eivät toiset nuottamiehet menneet ollenkaan jäälle vaan olivat jossain rantatalossa ja joivat sajuu. Antti seuraavana päivänä ihmetteli, mikseivät toiset tulleetkaan, ja toiset puo-

lestaan ihmettelivät, miten Antti tarkeni niin kovassa myrskyssä kestää jäätymättä, johon Antti rauhalliseen tapansa vastasi: "Mie liikkuttelin itsijäi."

Kerran taas Antti vuosikymmeniä sitten matkusti laivalla Kiviniemestä Antreaan ja sieltä junalla Viipurin. Kun laiva saapui Pölläkkälään, läksi Antti vähän kävelemään ja kuuli laulua jostain isosta talosta. Antti hörästi korviaan ja totesi uskonnollisen virren säveleitä ja suuntausi kulkunsa taloon. Siellä oli hartausseurat ja Antti harrasmielisenä miehenä liittyi joukkoon eikä muistanutkaan, että hän oli matkalla Viipuriin ja että laiva ei häntä odota. Viimein rantaan tultuaan hän näki, että laiva oli mennyt, ja niinollen hän palasi takaisin seuroihin ja jatkoi matkaansa seuraavana päivänä.

Yllä olevanlaista rauhallisuutta nykyisin ei löytyne, joten tällaisesta pitäisi ottaa esimerkkiä.

Matti Viskari.

Poimittu Vpl Pyhäjärvi lehdestä nro 12/1958/Mauri Hauhia

KYLÄPÄHKINÄ 2

L _ _ I J _ _ I
M _ T I _ _ A _ A
_ I _ S _ _ A
M _ N T _ _ A
_ U S _ _ A _ _ A _ T I
_ O _ T E _ _ A _
O _ O _ A
P _ _ T O _ _ E _
P _ R _ _ A N _ Ä _ I
_ U I _ _ O I _ E _
P _ H Ä _ _ L Ä
_ Ö _ H Ö _ Ä
R _ H K _ J Ä _ V _
R _ N T _ _ Y L _
_ I I _ K A

Syyskuun lehes mie pyysin teiltä tarkoilt lukijoilt appuu Pyhäjärve kylli nimilöihe löytämisse. Nyt täs ois seuraava viijetoist kylä suttune nimilista ihmeteltävän. Taas kynä kättee ja harmaat solut korvii välis liikkeel! Viivoihe kohal ko sutaset osuvii kirjaimii, ni sit pitäs löytyy tuttuui kylänimilöi!

Kyläpähkinä 1 ratkaisu

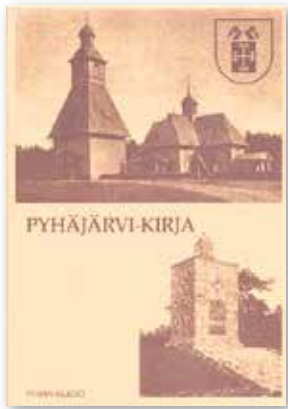
Alakylä, Enkkua, Haapaniemi, Hassinmäki, Ivaskansaari, Jaama, Kahvenitsa, Kalamaja, Kelja, Kii-majärvi, Kivipaarina, Konnitsa, Kostermä, Kunnianiemi, Lahnavalkama, Larjava

MURRERISTIKKO 3 RATKAISU

		R	U	U	K	K	I							
					N	A	T	O						
		K	O	U	K	K	U	I	L	L	A			
							K	O	S	T	I			
		N	U	L	J	A	H	T	A	A				
					K	O	R	S	T	E	E	N	I	
							P	A	T	I	I	N	I	T
							H	E	P	S	A			
P	U	I	S	T	A	A								
					K	O	P	U	K	K	A			
							R	E	M	E	L	I		
							R	E	T	L	I	I	N	I
R	U	T	M	O	A									

muurilaasti
aviomiehen sisar
kiukutella
sukulaisvierailu
luiskahtaa irti
savupiippu
pyhäkengät
sieniruoka
kerjätä
vanha hevonen
housujen vyö
violetti väri
lyödä kasaan

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön kirjoja ja tuotteita:

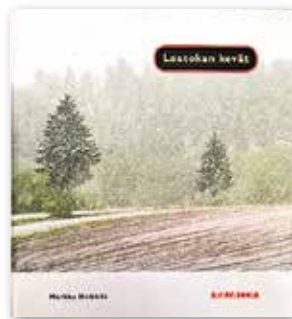
Pyhäjärvi-kirja
Reino O. Kukko, Kaarle Viika,
1989, 350 s. Hinta 25 €
Kirja kertoo pitäjämme historiaa sanoin ja kuvin. Sisältää myös murresanaston selityksineen.

Suvannon seutu 1917-1921, elämää ja ihmiskohtaloita
Suvannon seudun paikallishistorian työryhmä, 2015
336 s. Hinta 40 €

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 70-vuotisjuhla Kirkkoaholla
DVD-tallenne, kesto noin 1,5 tuntia. Hinta 20 €

Laatokan kevät
Markku Heikkilä
Matkakirja Laatokan ympäri
Hinta 15 €

Matkan varrelta
Hilja Matikainen, runoja
Hinta 20 €

Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari
Suunnittelu Kaarle Viika,
1963. Hinta 42 €

Vpl. Pyhäjärvi isännän viiri
Suunnittelu Kaarle Viika,
1992. Koot ja hinnat:
45 x 300 cm, 6-7 m:n tankoon. 80 €
45 x 400 cm, 8-9 m:n tankoon. 90 €
55 x 400 cm, 10 m ja korkeampaan tankoon. 95 €

Tilaukset ja lisätiedot:
Kirsti Naskali.
puh. 040 719 2692 tai
saatio@vplpyhajarvi.fi
Postittaessa lähetyksiin lisätään postituskulut.

Tapahtumia

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry.

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry:n hallitus päätti, että jäsentapaamia ei järjestetä enää tämän vuoden puolella johtuen koronapandemiasta. Seuraavassa jäsenkirjeessä kerrotaan, miten sääntömääräisen syyskokouksen johdosta toimitaan. Valoisaa syksyä ja terveyttä kaikille!

Tampereen Seudun Vpl. Pyhäjärvi-kerho

Tampereen Seudun Vpl. Pyhäjärvi-kerhon **tarinatuokio** on maanantaina 2.11.2020 klo 13. Koulukatu 12, Tampere. Tervetuloa!

Siun ja miun Viipurin läänin Pyhäjärvi -näyttelyn oheistapahtumat

Siun ja miun Viipurin läänin Pyhäjärvi -näyttelyn **oheistapahtumia** Sastamalan seudun museolla, osoite Marttilankatu 12, 38200 Sastamala:

Mantan kohvit 26.10.20 klo 16-19. Sastamalan seudun museo juhlii kansanparantajana tunnettua Amanda Jokista eli Tyrvään Manta Amanda päivänä 26.10. Paikalla on myös itse Tyrvään Manta. Kohvin juonnin jälkeen perinheitojen asiantuntija sekä historian ja itämerensuomalaisen mytologian harrastaja Jarkko Haapanen kertoo kansanparannuksesta karjalaisin vivahtein.

Kulttuuritorstai: Pyhäjärvi-kokoelman kätöistä 5.11.20 klo 18-19. Tutkija Jussi Lahtinen ja amanuenssi Emma Kurki kertovat Sastamalan seudun museon Pyhäjärvi-kokoelmasta ja kokoelmatyöstä.

Lisätietoja tapahtumista löytyy museon verkkosivuilta. Tapahtumiin on vapaa pääsy, mutta koronarajoitusten vuoksi yleisöä otetaan enintään 30 henkilöä. Kasvomas-kin käyttöä suositellaan.

Vpl. Pyhäjärvi-seuran tuotteita

Pyhäjärvi Vpl. vaakunapaita
Vanhan varaston loppuunmyynti: T-paita valkoinen pyöreällä tai V-aukolla, helmeharmaa vain pyöreällä kaula-aukolla. Hinta 7 €/paita ja kaksi paitaa 10 €/lla.

Dokumenttielokuva Muistojen järvi, kuvattu vuosina 1939-44 Pyhäjärvellä, mukana Kaarina Pärsisen kirjoittama esite elokuvasta. DVD:n hinta 20 €

Seuran 60-vuotis-historiikki (2017)
Hinta 20 €/kpl, 50-vuotishistoriikki 10 €/kpl ja ostettaessa molemmat historiikit, yhteensä 25 €.

Pyhäjärvi Vpl. -karttamuki
Hinta 10€/kpl

Tilaukset ja tiedustelut:
Kaisa-Liisa Korhonen
puh. 050-5905 433,
kaisaliisako@gmail.com
Postittaessa lähetyksiin lisätään postituskulut.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön adressit

Karjalanneito

liris

Kullerot

Valoisa polku

Pyhäjärven kirkon alttaritaulu

Adressi sisältää kaksi tai useampia sisälehtivaihtoehtoja, joista voi valita

sopivimman ja poistaa ylimääräiset. Hinta 12 euroa kappale + postikulut.

Tilaukset: säätiön asiamieheltä

Tilaan Vpl. Pyhäjärvi

Itselleni

Lahjaksi

Osoitteenmuutos

Kestotilaus

1 vuosi

Irtonumero

Tilauhinnat 2020:
kotimaahan ja ulkomaille 35 €/vuosi

Postimerkki
1,75 €

Lehden saaja / entinen osoite (tarpeeton yliviivataan)

Nimi _____

Lähiosoite _____

Postino ja -toimipaikka _____

Lehden maksaja / uusi osoite

Nimi _____

Lähiosoite _____

Postino ja -toimipaikka _____

Päiväys ja allekirjoitus _____

Kiinnostukseni kohde on (kylän nimi): _____

Vpl. Pyhäjärvi-lehti

Säätiön asiamies
Kirsti Naskali
Miharintie 312
37200 Siuro